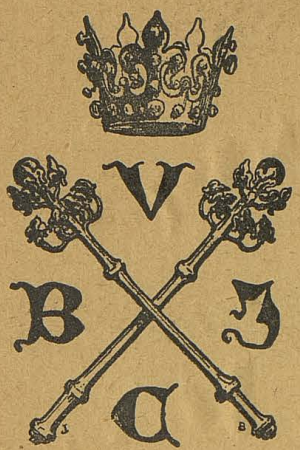

23375

OBSIDIO CLARI MONTIS CZĘSTOCHOVIENSIS
DEIPARÆ IMAGINEA. D. LVCÂ DE PICTÆ. IN REGNO POLONIÆ
CELEBERRIMI.
Ab Exercitu Suecorum, Duce Burch ardo Mellero Generali Legato.
Authore STANISLAO A. KOBIERZYCKO Kobierzycki, PALATINO POMERANIÆ, SKARSCZEVIENSI et PRÆFECTO
DANTISCI Sumptibus GEORGII FÖRSTERI, S. R. M. Bibliopolæ, Aº 1659.

BIBLIOTH: UNIV:
JAGELLONICAE

23375 II

VERBI INCARNATI VIRGINI MATRI, REGINÆ POLONIÆ.

0.125

DVOLVOR supplex *Majestatis Tuæ* pedibus, *ô Cœli, Terræque Regina*, & quod in publicis *Patriæ*, meisque privatis calamitatibus *Votum* conceperam, jam debitor exolvit calamus. Non equidem pro dignitate ad Beneficii tui deprædicandam magnitudinem assurgit: quis enim unquam ad eam pertingat *Celsitudinem*, quæ super

omnes Cœleſtium Spirituum Choros exaltata, *Divino proxima Throno* ſublimis corruſcat. Quis parem referat gratiarum actionem, quando Beneficii excellentia verborum copiam ſupprimit, omnemque ſupra eſt humanam facundiam. Vetat nihilominus ſilere gratus animus & non tantum ſuſpirio, ſed etiam balbutienti clientis ſtylo, *Beneficæ Dominæ Patrocinium* jubet profiteri.

Divus Bonaventura Opuſc. de laudibus Mariæ.

Quippe: ¶. *Poſt Deum major noſtra gloria & majus noſtrum gaudium ex* MARIA *eſt.* ☙

Antonius Eſcobar. in Euan. Sanct. vol. 3. lib. 3.

Specialem præ ceteris nationibus tuum *ô Virgo* affectum vindicare nititur ſuæ Hiſpaniæ Hiſpanus Scriptor: non improbo piam ambitionem, ſed tamen ſcio, te univerſi

Mor-

Mortalium generis communem esse *Advocatam:* ideoque *Beatam te dicunt omnes generationes, & nostra Polonia* tantò specialius Beatam deprædicat, quantò impensiori *Majestatis tuæ* cura fovetur, ac protegitur. *Majestatis*, inquam, *Reginalis* quandoquidem *Reginæ Poloniæ* ipsa tibi titulum assumpsisti. Et *Regni* quidem *tui* erexisti *Solium* in ¶. *Claro Monte*, ☜ unde jura dares populis, unde fatiscenti *Poloniæ* consilia & auxilia subministrares. In hoc ¶. *Monte* ☜ Deum tuâ placatum prece adoraverunt Patres nostri: in hoc ¶. *Monte* ☜ depositò diademate Reges, supplices tuam venerati sunt clementiam, relatasque ex Oriente, Septentrione, ceteri-

Commune Propitiatorium vocat, Andr. Cretej. Encom. de Dormit. Virg.

Patri Mancinello revelavit.

 sque

risque partibus, in tuum gremium depoſuerunt laureas.

Sed hæc nupera Poloniæ Metamorphoſis, tuum, *ô Virgo*, ſuper omnem ſæculorum memoriam, ſingulare beneficium recognoſcit, tibique poſt Deum debet, quòd in finem non ſumus conſumpti. Invaſit induciarum fide ſecurum Regnum hoſtis, Nobilitas repentinâ tempeſtate obruta, oppreſſaque Duces belli, militiaque coarctata, ad illius declinavit Obſequium. Rex deſertus ultra fines patrios ſe recepit: *tu Regina* in ¶. *Clari Montis* ☙ reſidens Throno, non deſeris Regnum, arripis regimen, ſiſtis hoſtiles impetus, frangis contumacem, propeque univerſæ Poloniæ acceſſione, tu-

tumentem ſpiritum: Obſidetur tua Regia, unica mora Sueticæ fortunæ, ades fortiſſima Judith, hoſtibus exitialis, victrixque profers eadem verba: quæ illa Bethuliæ ſuæ gloria, tuus verò olim typus profudit ¶. *Vivit Dominus quòd non permiſit me ancillam ſuam coinquinari, ſed ſine pollutione peccati revocavit me gaudentem in victoriâ ſuâ, & in evaſione meâ.* ¶ Non permiſit Deus Locum tibi Sacrum diſſidentium in religione pedibus coinquinari, inſiderique; non permiſit impuri oris blaſphemiis pollui, impudiciſque exponi contumeliis, eam *Imaginem*, quæ Conſtantinopoli celeberrima, (mirum dictu,) Iconomachorum per ſeptuaginta, & amplius annos, sæ-

Judith. Cap. 13.

vien-

vientium crudeles evaſit manus.

Revocavit te Dominus, *ô pulcherrima Virginum*, gaudentem ex victoctoria ſuâ, quando omnes conatus invalidi reſilientes à mœnibus globi, ignes fruſtra jactati, Mons palam & ligonem aſpernatus, puſilla defenſorum manus, imbellis Monachorum cœtus, tuo tantùm patrocinio validus, obſidenti hoſti novam quotidie inferebat ignominiam.

Judith. Cap. 15. Ad extremùm ¶. *Fugit mens, & conſilium ab eis, & ſolo tremore & metu agitati,* ☞ turpis receſſus, ¶. *præſidium ſumunt.* ☜ utor amplius Sacræ Hiſtoriæ verbis: ¶. *Et inclinato capite, relictis omnibus evadere feſtinabant,* Polonos, *quos armatos ſuper ſe venire*

venire audiebant. ❧ Certè metus desuper immissi non dubium fuit indicium, cùm tormentis noctu deductis ipsi albescente die Obsidionem relinquerent, alias milite, armis, machinis, commeatu, omnique apparatu bellico instructissimi, nullis adhuc comparentibus Polonorum copiis. Eapropter hoc tibi *victrix Regina* canimus epinicion: ¶ *Tu gloria, tu lætitia* Poloniæ, *tu honorificentia populi nostri.* ❧

Jam verò rejecto, amotoque hoste, ex hac *tua Regia* dimisisti Sanctiores Genios, expeditos veluti nuntios, qui Regem suo restituerent Regno, Duces ac Milites legitimo Domino redderent, erectam Nobilitatem ad signa

convocarent. Tu docuisti bellatorum manus ad prælium clade hostium insigne, tu cum Resurgente, triumphanteque Filio tuo victorias, & triumphos Poloniæ reddidisti. Tu *ô clementissima Regina* nutantem iterum aliquantum fortasse per scelus nostrum, fortunam exorato Deo integram restituisti. Tu insuper *Regi Casimiro*, cui Dantisci hostes inhiabant, inde operâ *Viri* fortissimi, bellicosissimique evocato, securam *in Claro Monte* Aulam præbuisti, & cum Suecorum Rex, cum Fœderato in exitium nostrum Principe, juncturus copias, haud procul *à Claro Monte* consedisset, avertisti currentis impetum;

Ad Warkam.

Stephani Czarniecii.

Ragocio.

tum; aliamque, sed in perniciem amborum indidisti mentem. Te Præside *in Claro Monte*, primùm in hac Regni conversione *Senatus cum Rege* consilium habitum est, felicioremque deinceps progressum *Cœlum spopondit*, cum in Meridie *ternos* ostendisset *Soles*, duplici eaque candidâ redimitos *Coronâ:* quarum altera latè per aërem protensa *Montem Clarum*, *Cœnobiumque* cingebat, altera paulùm arctior versus Meridiem porrecta, supra Orbem Solis fastigium extulerat. Tu ad extremum *Regem Joannem Casimirum* Austriacis fultum auxiliis principem contra Urbem dimisisti, quam mox ab hostibus reciperet, cete-

7. April. 1657.

Cracoviam.

ras-

rasque Regni Civitates & Provincias, pulsis hostibus pristinæ libertati restitueret.

Hæc sunt ô *Virgo Beatissima tui Clari Montis miracula*, ex hoc *Monte*, te mira prodente Christianorum *Advocatam* Orthodoxus venerabitur Orbis, ex hoc *Monte* promanantem Divinam providentiam supplex adorabit *Polonia*. Hanc turrim Davidicam hostibus opponet. ¶. *Quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex eâ, omnis armatura fortium.* ☞ Quin ex hac turri *Deo irato clypeum objiciet*: nam ut eleganter quispiam ait: ¶ *Nemo sanè Domine, tam idoneus est, ut gladio tuo scutum pro nobis objiciat, ut hæc*

Canticorum. 4.

Anonymus apud Alcuinum.

hæc DEI amantissima.

Atque dum *Beneficia tua*, prostrati recolimus ad te *ô Maria*, *Montem* ipsum recurrimus. ¶. *An non MONS sublimis MARIA.* cum Gregorio loquor ¶. *quæ ut ad Conceptionem Æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem super omnes Angelorum choros, usque ad solium DEITATIS erexit.* Dicam amplius *vertex Mariani Montis Deo* præstat Domicilium, radix ejus in populo honorificato. ¶. *Nè*, igitur, *à Zonarâ*, mutuatis peto verbis, *tam validi Ecclesiam*, *addo Poloniam*, tuumque demergant populum, ¶. *Objice te Virgo Celsissima.* Nos verò æternum tuo cultui mancipati, ¶. *Mure-*

In 1 Regum Cap. 1.

Tibi posuisti in Maria Sacrarium gratiæ & Thronum gloriæ. Guar. Serm. 1. de Assumpt.

Zonaras in Cantico, de Deiparâ.

nulas aureas faciemus tibi. ❧ explico cum Ruperto. ¶. *id est, ornamenta benedictionis & gratiarum actionis, benedicendo, & gratias agendo Deo, quod sic fecit tibi,* ❧ & Nobis per Te.

Rupertus in Canticа.

O B-

OBSIDIO CLARI MONTIS CZESTOCHOVIENSIS DEIPARÆ IMAGINE A DIVO LUCA DEPICTÆ CELEBERRIMI.

Regna vicissitudinibus obnoxia.

REgnorum ac Imperiorum miras vicissitudines; & vetera & nova satis docuêre exempla. Nullum tam præpotens, stabileque fuit, quod externa vis, aut non concuteret; aut non everteret. Ludit quippe in Orbe terrarum æterna sapientia, & in Reges supremum exercet imperium; quos altiores, immemores Majestatis, è tot seculorum serie firmato solio, uno momento dejicit. Regnorum luxum, lasciviamque exterorum irruptionibus castigat, & sub gravi jugo gementis populi audiens, diuque tolerans querimo-

nias, tandem laneis licet pedibus ad vindictam procedit, ulciſciturque aut ferali ſubditorum rebellione, quibus ſpoliatis arma ſuperſunt, aut immutato veteri ſtatu, novos imponit Dominos. Sua cuique Imperio imminet ineluctabilis fatorum periodus; & quod olim florentiſſimum fuit, in extremam ſe conjectum ruinam derepentè vidit.

Exemplis antiquioribus probatur.

Obſoleta ſunt, quæ de Gotthis, Hunnis, Longobardis, Imperii Romani everſoribus narrant Scriptores. Hiſpaniam Mauris ex Africa à Comite Juliano accerſitis, Roderici ultimi Gotthorum regis libido proſtituit. Gallia ab Anglis domita, paucis antè temporibus libertatem pulſis hoſtibus obtinuit; quin avorum noſtrorum memoriâ claves ad florentiſſimum Chriſtianitatis Regnum, è cingulo Regum Angliæ pendentes, heroica Guiſii virtus abſcidit, & eripuit. Carolum ejus nominis octavum, Galliæ Regem Neapolim occupantem vidit Ferdinandus Arragonius, jamque Regno ſpoliatus, mari hoſtem fugiens ingemuit: obverſuſque ad eam, quam deſerebat urbem, lachrymabun-

mabundus in hæc verba prorupit. ¶ *Nisi Dominus custodierit Civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.* ☞ Plura, quæ prudens prætereo antiquioris ævi exempla Historicorum suppeditant monumenta, recentiora nuper ipsi vidimus.

Exempla recentiora.

Qualis, quantave conversio Germanici Imperii fuit intra ternas annorum decades. Quid nuper erat Bohemia, nisi alternantis fortunæ ludus, jam adscititium advocavit Regem, mox à legitimo recuperata, iterum extorta, nunc Suecis, nunc Saxonibus paruit? In ipsis Austriæ penetralibus quæsitus Imperator, Viennæ obsessus, vix evasit: pòst, filius ad ejusdem urbis portas pulsantes audivit hostes, seque periculo subduxit. Quid memorem cæteros Germaniæ Principes, suis exutos dominiis, & variantes vices sæpiùs deplorantes. Stetit pax, nec aliter haberi potuit, nisi veteres possessiones, partim vicino Regi, partim novis, & trans mare quæsitis, cessissent Dominis: jacturam interea compensante patrimonio Christi

Ferdinandus II.

Galliæ.

Suecis.

Brema,

Magdeburgum &c. erepto, inque prophanos verſo Ducatus, dixiſſes, in bello Germanico de inconſutili tunica iterum luſiſſe milites.

An in hoc Orbis theatro & Hiſpania ſuos non exhibuit ludos? cùm Bergantiæ Duces Luſitaniam, & ejus appendicem Indiam Orientalem ad ſe traxêre, Catalonia Gallorum imperio ſe ſubjecit, in Belgio urbes & penè integræ detractæ Provinciæ, Neapolis ſeditione commota, & quos pridem non ſenſêre, ipſa Hiſpaniæ penetralia hoſtes jam exhorruêre. Angliæ verò quis ſtatus? in ferali trunco depoſitum caput Regium lictoris ſecuris abſcidit; pepercêre fata Jacobo Regi, ut Aviæ in nepote necem vindicarent: Sic ſic jam acerba fata Stuartos agunt, poſtquam immerentis Mariæ fluxit in terram cruor. Quos verò Nobiliſſima hæc Inſula datura ſit ludos, in poſterum tempus docebit. Nunquam itaque Orbis theatrum vacat, ſemperque novas exhibet tragœdias, & continuis viciſſitudinibus veluti verſatili ſcenâ oculos ſpectantium paſcit.

Venit

Venit quoque & ad Poloniam ſuæ infelicitatis portio, quæ nuper comparuit tragico ſuccincta cothurno. In florentiſſimo conſtiterat ſtatu hoc Chriſtianitatis propugnaculum Vladiſlai Regis felicitate, omnium circà finitimorum ſocietate & fœderibus juncti erant animi, maxima fuit regnantis fortuna ut Janum clauderet, quod rarò ante illum contigerat, ſed graviora bello incubuêre longæ pacis mala, luxus, libido, ambitio, inertia, quæ Rempublicam peſſundedêre. Proinde animam agente Vladiſlao, ſimul & illa Regni exſpiravit felicitas. Subſecuta ſtatim à morte ipſius calamitoſiſſima tempora. Namque Theodatus Chmielnicius excitatâ Coſacorum ſeditione, Tartaris in auxilium advocatis, quantus & quàm ferox Regno hoſtis immineret, eventus docuit. Profligati exercitus, Duces in Tauricam ducti captivi, ſacra juxtà prophanaque everſa, nobilitas oppreſſa, & acceſſione plebis protervè obſequium ejurantis aucta rebellio, tanta feritate, rabiéque univerſam invaſit Ruſſiam, ut redivivos Attilas & quicquid unquam

Poloniæ nova viciſſitudo.

A Coſacis Duce Chmielnicio excitata.

crudelius Orbis habuit, in hominum, urbium, pagorum, tectorum excidium ab inferis rediisse dixisses. Neque semel, iterumque, sed pluries per longiores moras cum Cosacis dubia pacis bellique alea repetita, majori semper & deplorando Reipublicæ damno. Quippe hæc rebellio vires, opes, sustulit: avulsitque dextrum Poloni Imperii brachium Russiam, fortissimorum virorum militiâque exercitatorum receptaculum; non absque evidenti Numinis irâ, quæ Regnis bellatores auferre solet, ut inermes populos hostium ictibus objiciat, tantò crudelius feriendos.

Postmodum à Moschorum incursione.

Luctantem cum Chmielnicio rebellibusque Cosacis Poloniam, quos immanis feritas & odium implacabile conciliari Polonis nunquam permisit, novus aggreditur hostis Moschus, tantò gravior, potentiorque, quantò magis insperatus: namque pax jurata, nulliisque labefactata injuriis, securitatem ab hoc Septemtrione pollicebatur. Sed ut Moschi fœdus violarent, & Suecis & Cosacis debent. jam enim ita Dei judicio permittente,

tente, fatum erat Poloniam à fœdifragis oppugnari, diſcerpique. Et Coſaci quidem renuntiatâ Tartaris ſocietate Moſchorum amplexi ſunt patrocinium, Chmielnicio in verba Magni Ducis præeunte Sacramentum; novaque firmante vincula, plebe facilè conſentiente, quam & rabies in Polonos incitaret; & eadem religio ſuaderet, Latinis ritibus inimiciſſima. Ita mox in Ruſſiam Moſchi junctas Coſacis intulêre vires, Dux verò ipſe in Lithuaniam ſuſceptâ expeditione, Smolenſcum, univerſamque Severiam, poſt & Albam Ruſſiam primo recepit anno, ferro, flammâque ubique horrendè debac- 1654.
chatur, donec ſequenti ipſam aggrederetur 1655.
Lithuaniam, & Caput Magni Ducatûs Vilnam infeſtis armis occuparet.

Rebellio Coſacorum & Moſchorum invaſio irruptionem Suecicam accelerant.

Et hæc fuit Suecorum occaſio, ſumpta ex rebellione Coſacorum, Moſchorumque ſucceſſibus; ut tali cum opportunitate in Poloniam fractam aut diſtractam irruerent: hæc unica ratio ad frangendas inducias impulit. Irruptionis quidem ſuæ Sueci ſpecioſas (ſi modò veræ, nec frivolæ fuiſſent.) edidê-

re

re causas, quæ sufficienter refutatæ, injustitiam potiùs, quàm justitiam prodidêre armorum. Etsi verò cætera deessent documenta, nihil manifestiùs esse posset Caroli Gustavi Regis Sueciæ attestatione, qui Stocholmii, post alios discursus, in ipso procinctu Legato Polono dixit: se quoque partem aliquam adempturum Poloniæ, quandoquidem adimendi facilitas invitaret. Irrupêre itaque Sueci, & Poloniam inducia-
rum fide securam, subitâ armorum vi aggressi sunt; & cùm jam à duobus validissimis hostibus laceraretur, quibus adhuc aliqua renitendi suppetebat facultas, jam quo se verteret in tam insperatâ rerum confusione nesciebat. Tunc demum tristis incepit tragœdia, cui Moschus & Cosaci feralibus scenis præluserant. Quippe circumlata per universum Regnum arma Suecorum, torrentis ad instar Majorem & Minorem Poloniam pervasêre, cedentibus incolis vi aut metu abreptis, miles Regni præsidiarius, seditione paucorum, quorum nomina exhorrescet posteritas, Regem deseruit, ad hostem

Hinc secuta conversio Status Poloniæ.

factâ

factâ transitione, Metropolis inops auxilii sese dedidit. Rex à suis desertus, Opolium se recepit: Secuta ad extremum deploranda totius Poloniæ conversio, nihilque jam nisi tristis fabula fuit.

Verùm ego narrationem rei gestæ, tantæque calamitatis initia, progressus, aliis Scriptoribus libens relinquo, & me à conspectu malorum, quæ vidimus tantisper avertam, omnis expers curæ, quæ scribentis animum, & si non flectere à vero, sollicitum tamen efficere posset. Lætiori argumento interim me & lectorem meum occupabo, quod in his ærumnis cœlestis benignitas, ne penitùs afflictam Patriam solatio privaret, suppeditavit; & cùm omnia hostium furori, libidinique patuissent; Sacrum *Deiparæ* montem Częstochovienſem subduxit, intaminatumque esse Castissimæ Matris Domicilium voluit; ut inde, veluti à firmo pietatis Marianæ propugnaculo, attrita hæresis, redituræ felicitatis spem ostentaret. Ibi primùm in tanta Regni caligine visa est, *Hæc Aurora Consurgens*, Orientis iterum benigniori radio Solis præ-

Quam aliis scribendam Author relinquit.

Solam Clari Montis Obsidionem scripturus.

nuntia. Scripturus itaque sum Obsidionem *Clari Montis* eâ fide, quam ex accuratissimis Obsessorum Commentariis accepi. Nec vanis aut superstitiosis narratiunculis lectorem detinebo: haud præteribo tamen, quæ ad Dei, Matrisque ejus cultum pertinent; & homo Catholicus, piaculum ducerem beneficia, eventa, certisque comprobata prodigiis silere. Et dum narrare incipio, communi ac veteri Orthodoxæ Ecclesiæ formulâ, preceque Deiparam compello.

℣. *Dignare me laudare te, Virgo sacrata.*

Da mihi virtutem contra hostes tuos. ℟

Vitembergius Majorem Poloniam aggreditur.

Agebatur Annus, supra Millesimum, Sexcentesimū, Quinquagesimus Quintus, cùm nec denuntiato bello, nec Fæciali præmisso, Carolus Gustavus Sueciæ Rex Arfurdum Vitembergium Generalem Copiarum Ducem, cum parte exercitus, versùs Majoris Poloniæ fines ire jussit. Is verò ex Pomerania mo-

movens, per ditiones Electoris Brandeburgici, quæ mediæ interjacent, limites Regni ultimis diebus Mensis Julii attigit; constititque ad Notesium fluvium propè Oppidum Vście. Erat ibidem in armis utriusque Palatinatûs, Posnanienſis & Callissienſis nobilitas, quæ se adventanti objecerat hosti; prompta quidem ad omnes repellendos insultus, arcendumque Suecorum impetum; sed pedite, tormentis, cæteroque bellico apparatu haud instructa; & quod in rebus bellicis summè noxium, non unius parens imperio: quippe duo Palatini, sui quisque Palatinatûs regimen ad se traxerant: is verò cui per legem in proximis Comitiis suprema cura demandata erat; dum Varsoviæ negotiis publicis impeditus, diutiùs hæret, tormenta, milesque subsidiarius lento passu procedit, opportunitatem hosti præbuit, rem subitò transigendi. Aderat Vitembergio, Hieronymus Rádziejovius notus Orbi proditor, cujus operâ sollicitati, tractique in partes Suecorum animi erant, effecitque, ut præter Reipublicæ exspectationem Polo-

Vście.

Cui comes expeditionis Radziejovius.

nia Major sepositis armis cum hoste transigeret, partemque pacis haberet, exarmatâ jam manu dextram tetigisse Tyranni. Scriptæ deinde conditiones, firmatæque chyrographo, sed non adeò multorum, quos Palatini in societatem defectionis traxerant. Defectio à Rege Joanne Casimiro Protectionis titulo velata, Regi Sueciæ Protectoris nomen inditum. Dilapsa cum aliquibus Regi fidissimis nobilitas, passim rerum, quæ à Palatinis gererentur ignara, veluti ferali tacta sydere, attonitaque tam subitâ conversione, domos repetiit, & quibus majores facultates erant aversati protectionem, protectoremque, fluxamque reputantes Suecorum fidem, temporaneum exilium aperto prætulêre flagitio: ii verò, quos arctior res, aut nimius fortunarum amor domi detinuit, duris exactionibus, rapinis, insolentiâque divexati, egregiam, si Diis placet, protectionem tristes squallidique toleravêre.

Transigit cum Palatinis Majoris Poloniæ.

Progreditur Posnaniam Vitembergius, urbe præsidio vacuâ facilè sese dedente, inde

Posnaniam deditione capit.

de Calliſſium excurrit Radziejovius, firmatque milite & aliquâ munitione: Hinc verò ad vicini Palatinatûs Siradienſis mittit nobilitatem, quæ à Majoribus Polonis geſta ſunt, edocet, utque in poteſtatem Regis Sueciæ pari modo faciles concedant, ſuadet, hortaturque, Siradienſes aſpernati defectionem, Radziejovium leniori detinent reſponſo, interim evocati à Rege jam jam ſeſe cum aliquibus opponente copiis, in ſubſidium eunt.

Calliſſiũ Radziejovius.

Habebat in animo Radziejovius conciliatâ Suecis nobilitate Siradienſi, ulterius progredi, peteréque Clarum Montem Częſtochovienſem, quò illum ſpes ſacræ ſupellectilis rapiendæ invitabat: ſed ab excurrente cum paucis equitum turmis, *Stephano Czárniecio*, *Caſtellano Kijovienſe*, cujus manus vix evaſerat, exterritus, Calliſſio aufugit.

Idem Clarum Montem intercipere parat.

Fugit interim à Czarniecio penè interceptus.

Reſerato interea Majoris Poloniæ aditu, apertâque portâ ad invadendum Poloniæ Regnum; Carolus Guſtavus Sueciæ Rex cum reliquo mox adeſt exercitu, pactiones cum Majoribus Polonis initas confirmat,

Carolus Rex Sueciæ in Poloniam venit.

& ubique clementiæ, benignitatisque famam spargit, nec diu moratur, posteaquam Regem Joannem Casimirum propè Oppidum **Piątek** castris consedisse intellexit, signa movit. Prosperè aliquantùm primæ velitationes nostris cesserant, jam Masoviæ Nobilitas & Siradiensis, prout retulimus confluebat, verùm ita urgentibus fatis, illa quidem perturbatis Ordinibus, aliquo ab hoste accepto damno celeriter dilapsa est; & Rex cum suis copiis Cracoviam versùs iter direxit, vestigia ejus premente Sueco, qui Koło, Łancieja, Łovicio, Varsovia captis, ne quid à tergo periculi immineret, præsidia imposuit. Cracoviam ubi ventum est, Rex à suis desertus, Opolium secessit, Metropolis Regni à Stephano Czarniecio, qui adventum hostium duobus aut tribus diebus anteverterat, defensa aliquot septimanarum spatio, impetum sustinuit; & quia ampla, nullisque firmata munitionibus, desperatis, quæ promittebantur, auxiliis, honestissimis conditionibus Carolo dedita, si in eis servandis fides verbo regio,

Joannem Casimirum, Regem insequitur,

Qui Opolium secedit.

Cracovia conditionibus Sueco deditur.

gio, manuque obstrictâ, salva mansisset.

Ultimus novo Herculi restabat labor Quartianus miles, (hoc illum nomine indigitant Poloni, à quarta redituum parte è bonis Reipublicæ à Præfectis in ejus stipendia conferri solita,) & hic Suecorum fortunam adoravit, non sine probro, turpique nota. Prussia ad extremùm vocabat Regem Sueciæ, in qua Elector Brandeburgicus Princeps Fiduciarius armatus comparuerat; proindeque ejus amicitiæ ambiguus, motisignis illuc properavit, Vitembergium Cracoviæ annexisque Provinciis imposuit, Duglassium Sendomiriæ. Et quia miles suis cum Tribunis in præsidia distributus exercitum ejus attenuaverat, Quartianorum aliquot legiones in supplementum sequi jussit; evocato insuper è Livoniâ Comite Magno de la Garde, (fortasse quòd parum adhuc fideret nuper accessoriis legionibus,) qui sex armatorum millibus in Prussiam adductis, exercitum ejus auxit. Mellerum verò Vicarium Generalem veterem, expertumque Ducem Majori Poloniæ præfecit, injunxitque, ut finitima

Quartianus miles ad Sueciæ Regem deficit,

Qui in Prussiam properat.

Mellerus Majori Poloniæ præficitur.

nitima Sileſiæ loca firmis muniret propugnaculis, militemque induceret; præcipuè verò Częſtochoviam in ſuam redigeret poteſtatem à valido inſidendam præſidio.

Et hactenus in brevem contractâ ſummam ſuccinctâ narratione initia Sueticorum armorum complexus ſum, quò commodius lectorem properantis hoſtis omniaque fatali celeritate abripientis, veſtigiis inſiſtentem, ad ipſam Clari Montis Obſidionem deducerem.

Wrzeſczevicius ad Clarum Montem copias admovet.

Acceptum itaque Sueci Regis mandatum Mellerus quantociùs exſequi ſtatuerat: interea præcurrit Joannes, Veihardus Comes à Wrzeſczewic, ſive à Mellero explorandi loci Religioſorumque (quibus olim notus familiariſque fuit,) ad obſequium reducendorum cauſâ, ſive quod magis ſentio, ut victoriam Mellero præriperet, ſuamque operam Carolo Regi probaret, & aliquid de theſauris Eccleſiæ delibaret. Vicinia quoque tentandæ aggreſſionis commoditatem dedit: namque Velunii conſederat, ac nonnullorũ ad Sileſiæ limites præſidiorum cum imperio

Præ-

Præfectum agebat. Octavo igitur die Novembris, noctis primâ vigiliâ (idque è Sueticæ militiæ uſu, intempeſtivo acceſſu terrorem Oppidanis ad deditionem compellendis inferente,) ad radicem Clari Montis venit, tubarum clangore, timpanorum ſonitu, rupto conticinio, Religioſis ad quietem compoſitis, novitate perculſis, mittit è veſtigio, qui Regis Sueciæ nomine deditionem poſtularent; quam ſi denegarent, pertinacis repulſæ vindictam à quatuor millibus militum, Cœnobii mœnibus admovendis mox ſubituros, ſuorumque bonorum direptionem, vicorumque incendia ſpectaturos. Et nox ipſa, & hominis importunum, minaxque poſtulatum, Religioſorum penitùs aditum denegantium firmavit conſtantiam: Proinde Wrzeſczevicius, quaſi id reverentiæ Loci Sacri daret, rem commodius tractandam in craſtinum differt. Albeſcente die, mittuntur duo ejuſdem Inſtituti Patres, Benedictus Jaraczevius & Marcellinus Tomicius; mox ubi in conſpectum Comitis venêre, cauſam adventûs ſui exponunt; non

Nocta aggreditur.

Deditionem urget.

Religioſi aditum negant.

Sequenti die à propoſito deterrent.

absque stupore hesterno strepitu armorum excitatos fuisse Patres, tantoque magis jam mirari: quòd vir Catholicus ad Locum Sacrum armatus accederet, cùm tamen hoc in Monte, antea sæpius Virginem Matrem supplici prece veneratus fuisset; & qui olim munificâ ac liberali manu eidem beneficia contulisset, eâdem jam, sed armatâ, templi, Cœnobiique fores pulsaret. Desisteret tandem à tam pertinaci proposito, permitteretque illos pacatè vivere, quos Dei solius amor, atque Religiosi Instituti ratio, à terrenis secretos curis, in ea concluisset solitudine. Faceret id exoratus per fidem, quam profiteretur Catholicam, per Virginem Matrem, cui Mons Clarus dicatus esset, & quem perpetuo ejus servitio obstricti tuerentur clientes: Patronum se potiùs, Protectoremque exhiberet, & veteris illius, expertæque benevolentiæ, veluti è postliminio, revocatis hilararet argumentis.

Instat Wrzeszczevicius variis rationibus.

Wrzeszczevicius cùm suam paucis erga Locum Sacrum pietatem, virosque Religiosos merita commemorasset, nec præsentem

tem rerum ſtatum, temporumque viciſſitudinem, aliquid de veteri ipſius affectu imminuiſſe affirmaſſet, ſubjunxit: Amicus non hoſtis venio, Monaſterium meæ fidei permittite, ita jam ſuadente tempore, rerumque ſtatu, optatam quietem & Religioſam ſecuritatem habituri, Sacra ſupellex integra vobis ſervabitur, bona, fortunæque Cœnobii nullum detrimentum accipient, neceſſarios ſumptus ipſe mihi, vobiſque providebo. Hac deditione evitabitis impendentes vobis calamitates, ab exercitu Melleri ſubſecuturas, hominis à veſtrâ religione alieni, proindeque duriora imperaturi. Ferendum erit, quicquid ille juſſerit, vos verò manebit ſerò ſpreti, damnatique conſilii, cum perpetuo animi angore triſtis recordatio.

Videbatur hæc fiſtula dulce ceciniſſe in auribus Obſeſſorum, ni auceps heſterno aſſultu, inopinatoque fragore, ſuſpectum ſe feciſſet; nec emolliri poterant animi, alieno periculo cauti, cùm pleroſque inconſtantia Suetici promiſſi, malaque fides eluſiſſet:

Wrzeſczevicius pro hoſte decernitur.

proindeque Wrzeſczevicium hoſtis loco habendum decernunt, vimque, ſi inferretur, omnibus viribus propulſandam. Et ſiquidem aliqui è Nobilibus, cum Conjugibus, cariſque pignoribus Martis declinantes furorem ad Clarum Montem, tanquam ad aſylum ſe recepiſſent, dedit honori illorum *Auguſtinus Kordecius*, eximium ſuæ religionis decus, ſæpiúſque à nobis, non ſine elogio memorandus Cœnobii Moderator, ſuoque & Religioſorum nomine ſententiam exquiſivit, quid jam faciendum cenſerent. Illi collatis inter ſe capitibus, unanimes Stephani Zamoyſcii, Enſiferi Palatinatûs Siradienſis ore reſpondent: In una lance Patres Reverendi, hoſtium potentia, in altera veſter apparatus, vireſque appendendæ ſunt, ſi Libra paritatem fecerit, veſtrûm jam erit, ſequi eam quam Deus inſpiraverit mentem. Rogati verò à vobis ſententiam promimus: Obedire hoſti nullâ urgente neceſſitate, ignaviæ, metûſque indicium eſt: pacem ignominiosâ deditione paciſci, probroſum. Nos, qui ultrò tutelæ Loci Sacri

Kordecius Cœnobii Moderator, Nobilium de deditione ſententias exquirit.

Reſpondet Zamoyſcius, Enſifer Siradienſis.

ſub

sub Glorioſiſſimæ Virginis Matris Dei præſidio, noſtram incolumitatem, caraque pignora credidimus, vobiſcum vivere, vobiſcum mori, decrevimus. Et animæ quidem noſtræ, ſi ſors ita tulerit, patientius ibunt ſub umbras, quàm ſi ſe hoſtili ſubderent ſervituti, & in æternam potiùs claudentur lumina noctem, ne polluta Sacra, contaminatam, oppreſſamque aſpiciant Religionem. Sed conſulet Deus Matris ſuæ honori, aderitque piis Catholicorum conatibus, retundet impetus hoſtium animosâ propugnantium defenſione.

Iteratò Patres implorant Wrzeſczevicium.

Unanimi itaque conſenſu inſtructi, remittuntur ad Wrzeſczevicium Patres; implorant iteratò priſtinam illius benevolentiam, revocant in memoriam ſinceri affectûs conteſtationem, exaggerant iniquum hominis Catholici poſtulatum, ad extremum rogant, mitior hinc recederet, aut certè tantiſper deſiſteret, donec ſibi in tam arduo negotio, Theophili Bronovii conſtaret voluntas, à quo illi tanquam à Supremo ſui in Provincia Poloniæ Inſtituti Moderatore

tore dependerent, ita jubente voto, obstrictâ obedientiâ. Nihil ad hæc Wrzesczevicius, solâque contumaciâ ferox, aut, inquit, iis, quas vobis ad Cœnobium perferendas do, Conditionibus, Clarum Montem dedatis; aut vicorum, bonorumque vestrorum incendia exspectate, utrumlibet eligite. Promunt reduces Nuntii oblatam, seu obtrusam potius sibi à Comite Chartam, pudendis inscriptam Conditionibus, quæ tales fuêre.

Sed is duras obtrudit conditiones.

¶. *Hodie, Nonâ Novembris Transactio facta,*

Cum Illustrissimo Domino Joanne Veihardo, *S.R.I.* Comite ab Wrzesczewic / Sac. Regiæ Majestatis Suecorum à Consiliis Status & Belli, Supremo Generali Vigiliarum Præfecto, & Colonello Equestris & Pedestris Legionis ex una: & Nomine Serenissimi ac

Po-

Potentiſſimi Principis ac Domini Dñi, Caroli Guſtavi, Suecorum, Gotthorum, Vandalorumque, &c. Regis, Domini ſui Clementiſſimi. Et ex altera parte, cum Admodum Reverendis, Priore, Suppriore, cæteriſque Patribus, & toto Conventu Częſtochovienſi, ſive Clari Montis. Et ea Tranſactio ab utraque parte in omnibus clauſulis & punctis, ſacroſanctè obſervari fide ſanctâ & inviolabili promiſſa.

1. *Clarus Mons*, unà cum Monaſterio, fortalitiis, propugnaculis, ſe ſubdit in fidem Comitis Sac. Regiæ Majeſt. Suecorum, Sacramque Regiam Majeſtatem

ſtatem pro Protectore ſuo clementiſſimo veneratur.

2. *Omnes Religioſi*, quotquot ſunt à primo ad ultimum, fide Sacerdotali & religiosâ jurant & promittunt Sacræ Regiæ Majeſtati Suecorum, Carolo Guſtavo, fidelitatem, reſpectum & obedientiam, renuntiantque omnibus confœderationibus, conſpirationibus, compromiſſionibus, tranſactionibus Regis Joannis, Caſimiri, ipſiuſque addictis.

3. *Conventus recipit* in Gubernatorem fortalitii & præſidii, prædictum Comitem à Wrzeſczewic / cui etiam ejuſque Officialibus Majoribus atque Minoribus, omnem fide-

fidelitatem & honeſtam cointelligentiam, reſpectum & reſpectivè obedientiam, quoad militaria pollicetur.

4. *Præſidium recipient*, numero militum conſtituto, nullumque majus modo, & nullo alio tempore, niſi extrema neceſſitate imponetur.

5. *Omnia tormenta*, pulveres, cæteraſque munitiones, quo nomine illæ appellentur, prædicto Comiti, cum certo ſpecificato Regeſtro extradentur, & ſub pœna vitæ, à Patribus nihil in hac materia celabitur, etiam omnia loca ſubterranea, quæ fortalitio nociva eſſent prædicto Comiti, aut

ejus locum tenenti, monstrabuntur, sub eadem pœna.

6. *Milites omnes*, quos habent, sive haidones, sive alios, statim licentiabunt; nullumque militem, sive palàm, sive clam, sine expressa Comitis, aut ejus Locum tenentis licentiâ, in Monasterio sustentabunt, habebunt, aut alent.

7. *Abrenuntiant*, omnibus correspondentiis cum inimicis *S. R. M.* Suecorum, sive literis, sive verbis, sive quibuscunque modis potest fieri: & sacrosanctè pollicentur, omnia ea, quæ ipsis innotuerint in damnum *S. R. M.* Suecorum fieri, tempestivè revelare, & iis malis cum omni

omni ſua potentia, & firma fidetate, obviam ire.

8. *Et ultimo.* In gratitudinem prædictæ tranſactionis, prædicti Patres & Conventus promittunt, ſe prænominato Comiti & Generali Summam in tali tempore paratam exſolvere.

E Contra. Comes ſupranominatus promittit nomine Sereniſſimi & Potentiſſimi, Caroli Guſtavi, Suecorum, &c. Regis, Reverendis Patribus, totique Conventui, &c. &c. *

Perlectis Conditionibus indignabundi Patres, præciſâ omni morâ animosè reſpondent: Juramentum ad libitum unius hominis prophani fruſtrà à ſe exigi, quod Sacrilegii loco prorsùs ducerent, utpotè jam aliis adſtricti votis. Loca Supremi Numinis cul-

Rejiciunt conditiones Religioſi.

tui è præscripto Catholicæ Romanæ Ecclesiæ deservientia, pravè de Religione sentientibus permittere, id verò impium censere. Intendat quantum velit minas Comes, nihil à viris extorquebit religiosis, nunquam suo obsecundaturis imperio. Tum verò accensus iracundiâ Comes, proripit sese, & vicino Templo Divæ Barbaræ ædificio, flammas injicit, citatoque cursu tormentorum, aliquot ictibus ipsum prosequentibus, Krepicium se confert: unde paucis abhinc diebus per ejus loci præsidiarios, bona Cœnobii invadit, spoliat, pecoribus plusquam quadringentis abactis.

Indignatur Wrzesczevicius & abit.

Monasterii bona diripit.

Atque hoc fuit præludium futuræ Obsidionis: juvat interea, aliquid de ipso Præludore nosse. Wrzesczevicio Natales Bohemia dedit; Nobilitati splendorem attulit S. Romani Imperii Comitatus, Adolescentiæ bonis literis excultæ accessit peregrinarum rerum notitia, Latinè eleganter, Germanicè, Italicè, Bohemicè, loquebatur; Mores compositi, sed ingenium inquies, ambitiosum, & vanitate tumidum: quod ab ejus col-

Pauca de Wrzesczevicii vitâ & moribus.

colloquio, dum mecum jussu Regis, certo in negotio conferret, patuit. Tandem conquisito à diversis creditoribus ære Salinarum Velicienſium fructûs in Polonia locaverat, Rege ſecuritatem præbente: indeque brevi amotus, ſeu invidiâ, ſeu æmulatione, non abſque tamen aliquâ injuriâ, quam ſibi inferri paſſim querebatur. Hinc orta indignatio, aulæ Polonæ odium; & cùm apud Auſtriacos nihil favoris haberet, hîc verò ſpe lucri excidiſſet, hoſtes Polonis quæſivit, Conſtantinopolim adiit, bellumque contra Polonos ſuaſit: atque poſt multas, hinc & inde curſitationes, cùm animus, neque vigiliis, neque quietibus ſedari poſſet, ultimò commune proſcriptorum aſylum acceſſit. Fortè ſubolfecerat jam in Suecia contra Polonos bellum adornari, proinde ſuam quoque operam Carolo Regi recenter inaugurato offert, eloquentia prompta, mores compti, ingenium mobile, in amicis parandis facilitas, in rebus gerendis dexteritas, nec non mutatoria religio, & ſuper omnia Ferdinandi Cæſaris indignatio, Polonorum

contemptus, homini pretium fecit, mox & Titulos auxit, quos illi Carolus juramento prævio, largè contulit, prout in capite illius, quàm obtruserat, Transactionis, apparuit. Fuitque inter primos Ordinum Ductores irruptionis Sueticæ in Poloniam, & ejus fidei vicinæ Silesiæ munitiones creditæ fuerunt, tantumque apud Carolum æstimationis acquisiverat, ut nomine Cæsareo Ablegato ejusdem Comiti de Petingen de Wrzesczevicio conquerenti, duriùs responderet, quod ex literis ejusdem Viennam transmissis suæque legationis relatione patuit. Verùm Sueticos favores brevi infelix exitus terminavit; quippè jam crescentibus Polonorum copiis, Krepicio, Bolesławiecio, Ostrzeszovio receptis, ille profugus Velunio excessit, hærebatque in Majori Polonia, tam diu; donec ibidem urbes ac oppida ex pacto Regis Sueciæ, cum Brandeburgico inito, Derflingus ejusdem Copiarum Ductor reciperet, suumque militem induceret. Wrzesczevicius verò Posnaniâ, Costeno, Miedzyrzecio, cæterisque locis, detractis Sueticis

cis præsidiis, properabat, ut obsidentem Callissium Nobilitatem insperato accessu, vel opprimeret, vel dissiparet. Jamque ad vicum Lubers rippæ fluvii Vartæ assidentem, pervenerat, cùm nullas in vicinia Polonorum copias morari (sed falsò) ab exploratoribus didicisset, ab iisdem noctu irruentibus, ducibus Paulo & Stanislao, Chlebovviis, (illis enim prima debetur gloria,) octingentorum strage acceptâ, ipse dum equo destitutus, pedes fluvium superare nititur, à rusticâ manu fuste cæsus, undisque immersus, suo exemplo docuit, quàm cautè sit cum Superis agendum; atque ad initium sequentis Mensis recurrebat anniversaria dies impetiti Clari Montis, tristi ipsius vindicata exitu.

Wrzeszczevicius ad maturandam Clari Montis Obsidionem Mellerum urget.

Defuncti novissimæ invasionis metu Religiosi, alterum jam à Mellero exspectabant, quem Wrzeszczevicius spretus, rejectusque ad maturandam Obsidionem accendebat. Ostendebat locum maximè opportunum, qui & vicinam Silesiam in Officio contineret, & Cracoviam commeantibus copiis, sum-

ſummam adferret commoditatem, alias à præſidio Polono non amoto vicinas regiones infeſtandas. Invitabat ſpe prædæ, ingentiſque theſauri, qui à tot annis coacervatur, inibi lateret, aurea, argentea, donaria, gemmas, pretioſam ſupellectilem, ſtatuas, ſigna affabrè facta, depingebat, quæ ſuis quondam delibaſſet oculis. Ibi eſſe profugorum Nobilium opulentiam, pleroſque abſentes, loco huic concredidiſſe facultates. Feſtinaret itaque accedere, & Regi ſingulare præſtiturus ſervitium, & militis egeſtatem luculento ærè, prædaque recreaturus.

Kordecius à Vitembergio literas ſecuritatis petit.] Nec Mellerus in promovendis copiis ſegnior fuit, cujus adventantis monitus *Auguſtinus Kordecius*, Cœnobii Superior, miſerat Cracoviam ad Vitembergium Generalem Ducem, pro obtinendis literis aſſertitiis, & hic quidem prætextus legationis erat, cæterùm inſtructi fuêre Nuntii, qui ex Religioſis erant linguæ Germanicæ periti, ut interim explorarent, quæ mens Vitembergii de Cœnobio eſſet. Redeunt illi ſtatim poſt abitum Wrzeſczevicii, literas quidem ſecuritatis facilè

facilè se obtinuisse referunt, sed tamdiu valituras, quoadusque aliud de Cœnobio statueret, ordinaretque. Ambiguum Vitembergii responsum, magnam sollicitudinem injecit Kordecio, qui impendentis periculi admonet Patres, rogatque sententias. Unanimis tunc erat Loci Sacri defendendi consensus, solâ Dei, Virginisque Matris Patronæ fiduciâ mentes, animosque Religiosorum accendente:

Ambiguas obtinet,

Quapropter Kordecius ad propulsandam hostium vim, omnem suam vertit cogitationem, peditum numerum milite exercitatiori auget, in propugnaculis, vallo, tormenta ordine suo collocari imperat, stationes disponit, tabernas institorias per declivium montis exporrectas, ad Montis radicem pertingentes dirui, soloque æquari jubet, hostibus facilem accessum ubique intercipit, omnia denique non tantùm fortissimi militis, sed etiam solertis Ducis exsequitur munia.

& ad propulsandos hostes se præparat.

Et profectò reputanti mihi, unde tam repentina peritia homini provenerit, qui à

Ejusdem Elogium.

teneriori ætate Cœnobio incluſus, non arma ſolum tractarit, ſed ne ſtrepitum illorum unquam audiverit, profectò miraculi loco cenſendum exiſtimo: Numen Supremum ad Matris ſuæ preces elegiſſe infirma, ut confunderet fortia, atque ad deprimendam hoſtium ſuperbiam, unum Monachum veterano oppoſuiſſe Duci. Unius profectò *Kordecii* vigilantiæ debetur, Montis Clari ſervati laus; quippe ille vigilias obire, inſomnes ducere noctes, militeſque quâ verbis hortari, quâ largitione accendere, magnitudine periculi dejectos Religioſorum animos, Nobiliumque erigere ſolebat; ad extremum ſolus obſtitit, ne porta hoſtibus pateret, quam jam pavor & conſternatio dedere ſeſe volentium remotis obſtaculis, penè aperuerat. Quæ ideo libentiùs commemoravi, ut memoriæ viri æquè pii, ac de religione ſua optimè meriti, tanto fidentius conſulerem, quanto ipſe in Commentariis obſidionis religioſam profeſſus modeſtiam, in ſuis laboribus referendis parcior eſt, & prout communis vitæ ſocietati aſſuetus, ita commune cum

ſoda-

sodalibus ærumnarum & parti decoris voluit habere elogium.

Auxilia Kordecius implorat effectu nullo.

Provisis à Kordecio rebus ad defensionem necessariis, auxilia deforis multorum implorata sunt; sed effectu nullo: namque Rex, cui libellum supplicem obtulerat, vacuus milite, qui ad hostem defecerat, Opolii degebat; & Stephanus Czarniecius potentiæ Suecorum impar, in Ducatu Severiensi confederat; nulla prorsus subsidia sperari poterant, in tanta, tamque subitâ Poloniæ conversione: Proinde & hinc Divinæ benignitatis non postremum capio argumentum; Deique Matris Loci sibi dedicati, singularem tutelam veneror, quæ contra omnem militiæ, bellantiumque morem: (quippe arces tam diu arcent hostem, quàm diu subsidia non submittantur) eam mentem, illosque spiritus, hominibus religiosis dederit, ut expertes auxiliorum, versâ ad alienum Dominum nobilitate, militiaque, hoste omnia possidente, occupanteque, solis è cœlo tantùm venturis confisi auxiliis, ausi fuerint Suecorum irritare potentiam,

Divinæ providentiæ singulare argumentum.

tiam, eique obstaculum moliri.

Kordecius Wrzesczevicium literis compellat:

Atque ita omni spe subsidiorum evolutus *Kordecius*, scribit iterum Wrzesczevicio, si adhuc hominem præferocem aliquâ ratione flectere posset, mittitque imaginem Virginis Claromontanæ in cupro, è prototypo à perito artifice elaboratam, veluti sibi supplicantium advocatam. Sed ille jam talium contemptor, nihilo melior, molliorque redditus minas intentabat, vindictamque spirabat, & pro eodem Sacro Monte intercedentem Stanislaum Varsicium, Castellanum Cracovienſem acriter repulit, non absque aliquo contemptu. ¶. *Eat nunc*, inquit, *si placet, Dominus Castellanus*, & Locum illum Sacrum pro sua pietate defendat, en adest exercitus Regius. *☞ Neque hîc suo encomio fraudare vellem Varsicium, quem Clari Montis religiosa familia, munificum, agnoscit Patronum, in eaque calamitate potissimum, cùm & armenta, pecoraque mo-

Qui vindictam spirat.

Varsicii Castellani Cracovienſis erga Locum Sacrum pietas & munificentia.

nasterii centum Imperialibus ab hoste redempta, restituit: & loco periclitanti duodecim tormenta submisit. Erat quoque in exercitu Suetico, Tribunus Venceslaus Sadovius Bohemus, is in Majori Polonia bonorum Maximiliani Miaskovii Castellani Krivinensis, fructus locaverat, pòst Suecis irrumpentibus, illorum turmis sese immiscuit, adhæsitque tanto cum Polonorum odio, ut nemo illo genti infensior haberetur, tuendisque Sueci partibus addictior: Proinde aliquot equitum turmis impositus, altiorem militiæ gradum obtinuerat: hunc etsi summè Catholicis infensum, & maximè Clero (id enim literæ ipsius ad Vitembergium datæ, sed interceptæ docuerant) aggredi prece decrevit, *Kordecius*: (fortasse aliqua olim viri notitia fretus,) oratque per epistolam à Religiosis sui Monasterii delatam, quatenus belli molem à Loco Sacro averteret, daretque id Claritudini Montis Regum & Principum pietate notissimi, tum & vicinorum videlicet Hungarorum, Bohemorum, Moraviorum, Silesiorum pere-

Sadovium per nuncios Kordecius aggreditur.

Benignum referunt responsum.

grinationibus celeberrimi. Benigniori vultu, quàm ab homine Calviniano sperari poterat, excepti religiosi, vocatosque semotis arbitris tali consilio instructos dimisit: Non esse suæ potestatis belli mox ingruentis molem avertere, illud cavendum esse, ne Suecos contumaciâ ad ferociam provocarent, colloquium satiùs instituerent, deque conditionibus disceptando tempus extraherent, donec loco, sibique attemperatas obtinerent. Cæterùm ferunt cum Mellero sedulò præfidenterque egisse, objectoque periculo existimationis suasisse, ut alium quempiam expeditioni huic præficeret: namque Cœnobio à Monachorum pavido, invalidoque grege infesso, expugnato, quam laudis accessionem? quale militaris peritiæ decus obventurum sibi putaret? Quod si verò illum pertinax obsessorum defensio, re infectâ abscedere coëgerit, æternum probrum, convitiumque relaturum: Mellerum, tot palmarum Ducem, turpiter à Monachis rejectum loco cessisse.

Sadovius obsidionem Clari Montis Mellero dissuadet.

Sed jam fatalem accepturus ignominiam pro-

properabat *Mellerus*, quem Velunio moviſſe, trepidus inde accurrens ejuſdem Religioſæ familiæ ſodalis Hyacinthus Rudnicius nuntiat, & magno quidem cum apparatu, numeroſoque milite incedentem. Non pauciores novem millibus fuiſſe conſtat: junxerant namque ſuas copias Comes Wrzeſczevicius, Dux Haſſiæ, & Sadovius, inſuper & duæ Polonorum legiones aderant, ſuis cum Chiliarchis, Severino Kalinio, & Joanne Zbrożek. Ad famam adventantis Melleri, Generalis Vicarii, novus iterum metus exoritur in Claro Monte, auctus à Priore Cœnobii Velunenſis hoſtium vires extollente, ſuadenteque Religioſis, ut tantæ impares potentiæ, ſubſidiis præſertim nunquam comparentibus, ultimo obviarent excidio, tutiùs quibuſvis conditionibus tranſacturi.

Mellerus contra pergit ſuis cum copiis.

Quantæ illæ.

Exterrentur Religioſi.

Obſtitit *Kordecius*, vitamque potiùs honori Dei Matris devovendam eſſe cenſuit, quàm hoſtis ſe credere arbitrio, Divûm, hominumque contemptoris. Nec cunctatus die Novembris decimâ octavâ univerſam Reli-

Quos animat Kordecius.

Religiosam familiam, omnesque loci incolas humanis destitutos auxiliis, Cœlites in subsidium humili prece advocari jubet, Patronamque Clari Montis Dei Matrem implorare: ad cujus aram Sacris operatus, omnibus summâ cum pietate adstantibus, mox intra muros & propugnacula institutâ supplicatione, Augustissimum *Christi Domini Corpus* circumducit, pòst partitis inter milites stationibus, tormenta, sclopos majores, fistulas ferreas, globos, pulverem bellicum, arma precibus desuper è præscripto Ecclesiæ recitatis, aquâ lustrali aspergit, præsidiarios animat, ipse ubique operi intentus. Venit tandem ejusdem diei horâ, post meridiem secundâ *Mellerus*, admovetque exercitum ad radices Montis Clari: & quandoquidem secutura est acerrima oppugnatio, succinctè *Loci* situm, originem, antiquitatemque præmittam.

Et Cœlestem opem implorat.

Mellerus admovet exercitum.

Clari Montis origo, situs, & Imago à Divo Lucâ picta, describitur.

CLARUS MONS Częstochovienses, ab Imagine *Deiparæ à Divo Luca* depicta, ibidemque depositа, ac propterea à populorum peregrinantium frequentiâ, concursuque

que Claritudinem & Cognomen accepit. Aliud Częstochoviæ Oppidi vicinia, inde mediæ horæ itinere distantis dedit, prout in Brabantiâ Virgo Asperi Collis, Sichemiensis etiam titulum obtinuit, à Sichemio Oppido illi adjacente, quo in loco Dei Matrem mira prodentem olim mihi venerari contigit, adesseque cùm è veteri Sacrario ad templum ab Archiduce AUSTRIÆ Alberto constructum inter Belgii opera elegantissimum deportaretur. Hanc verò Imaginem à D. Lucâ depictam fuisse, unanimis Græcorum, sæculorumque consensus tradidit, atque jam ætate *Virginis* adultiore, ipsaque vivente, quod pictura testatur, eaque formâ, corporisque compositione, ac viventis similitudine, ut uter meliùs ipsius effigiem, an Epiphanius apud Nicephorum calamo delineaverit, an pictor Antiochenus, D. Lucas, vivis coloribus expresserit, ambiguum sit judicium. Nicephorus lib. 15. cap. 14. Nicephorus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 21.

Tabula cui Imago superinducta cernitur, Cupressina est, Mensamque fuisse Virginis, quod testatur vetus inscriptio Domui Lauretanæ olim imposita. ¶. *Men-*

ſam autem Virginis habet Czeſtochovia in Poloniâ. ❧ Altitudo Tabulæ ad duos cubitos & ſeſquipalmum protenditur, latitudo unius cubiti & trium palmorum ſpatium occupat, craſſities duos obverſos articulos medii digiti continet.

IMAGO hæc Helenæ AUGUSTÆ Hieroſolymis primùm innotuit, deſtinata Conſtantinopolim, ſed mors Imperatricis irritum propoſitum fecit, pòſt ab Eudoxiâ Hieroſolymis, Antiochiam deportata, tranſmiſſaque, inde Pulcheriæ Theodoſii Imperatoris Sorori, collocataque Conſtantinopoli, in templo ab eadem magnificè extructo τῶν ὁδηγῶν, ſeu viæ Ducum à Græcis Scriptoribus nuncupato, eorumque teſtimonio magnis in Urbe præpotenti claruit miraculis.

Obtigit tandem Carolo Magno, per manus Nicephori, unà cum celebri ſacrarum reliquiarum theſauro, quem Aquiſgranenſis Eccleſia ſumma cum pietate aſſervat. Is verò *Leoni Ruſſiæ* Monarchæ, quem contra Saracenos fortiſſimum, fidiſſimumque ſocium ar-

armorum habuit, ſibique ideo percarum, obnixè petenti, donavit, non abſque tamen doloris ſenſu, quod tam præſtanti Imagine privaretur. Lætus in munere Ruſſiæ Dux, deportatam in Arce Bełżenſi munitiſſima deponit, ritûſque Græci Sacerdotibus curam, cuſtodiamque Sacræ Imaginis committit, manſitque ſub eâ curâ annis quingentis. Redactæ tandem à *Caſimiro* Magno, Poloniæ Rege, in Provinciam Ruſſiæ, *Ludovicus* Hungariæ & Poloniæ Rex, ejus ex Sorore Nepos, Vladiſlaum Opolienſem Ducem, Cognatum ſuum, Præfectum imponit: Is repertam in Arce Bełżenſi Sacram Effigiem ex obſcuriore loco, in amœniorem, ſuoque vicinum domicilio transfert, inque dies prodigiis clareſcentem, Patronam Virginem penè à Tartaris oppreſſus experitur, illatamque ab eorum ſagittâ gutturi imaginis, ulciſcitur contumeliam, ingenti hoſtium clade. Tandem è Ruſſiâ tam carum pignus avehit. Opolii in Urbe Ducatûs ſui primaria feliciter deponendum. Nec longa jam reſtabat via, Mons

ſuperandus erat, in cujus vertice, veluti humi defixa, conſtitêre jumenta, nec currus dimoveri potuit; ita Divino curſum ſiſtente oraculo, pergratamque *Virgini Matri* commonſtrante *Sedem*. Atque DUX voluntatis Divinæ, quam ſupplici conſuluerat prece conſcius, admonituſque, paret cœleſti mandato, *Imaginem* deponit: TEMPLUM auguſtâ & eleganti formâ extrui imperat, Cœnobium amplis dotatum reditibus addit, inducitque ex Hungaria evocatos Religioſos *Ordinis S. Pauli* Eremitæ primi, DEI Matris honori, cultuique perpetuo deſervituros.

Anno Domini 1382 Auguſto Menſe.

TEMPLO ad latus Septentrionale ædem admovit, non ineleganti eductam artificio *Vladiſlaus* JAGELLO, Poloniæ Rex, ad quam temporis ſucceſſu illata Imago, nunc in Arâ ex hebeno artificiosè ſtructâ, ſtatuiſque argenteis juſtæ magnitudinis inſertis ſplendidâ, non ſine pavore quodam venerabili conſpicitur. Sed quia ædes accurrentium populorum multitudinem haud capere poterat, *Matthias Lubienius*, Gneſnenſis Archie-

chiepiſcopus, Regni Primas, Vir olim in Eccleſia & Republica Magnus, ampliorem ſumptu magnifico effecit, hocque ſuæ pietatis inſigne reliquit monumentum. Atque ita loco crevit celebritas, prout retulimus, ad cujus venerationem longiſſimæ multarum nationum inſtitutæ fuerunt peregrinationes, duratque hucuſque accurrentium populorum frequentia, propitium ope Virginis implorans Deum.

MONS totus rupeus eſt, non nimium duro ſilice, petrâque conſtans, ſed è candicante lapide, ædificiis, & cæmento facilem præbente materiam, altitudine ſat conſpicuus, quippe ad tria Germanica milliaria protenſa terrarum ſpatia oculos ſubjicit, non prærupto, difficilique aſcenſu moleſtus, ſed molliter in ſubjectam declinans vallem. Ad Orientem lætiſſimam paſcuis, agris, aquis planiciem, Oppidumque Częſtochova reſpicit: ad Meridiem planiore via, ſed poſtmodum leniter ſubſidente, ducit ad Templum D. Barbaræ, tyronumque Religioſorum Domum, tribus inde ſtadiis diſtan-

tem. A Septentrione & Occidente, assurgunt colles veluti Sacrum MONTEM venerabundi, in quos ille supremum obtinet dominium.

Verticis amplitudo è Templo justæ magnitudinis, Cœnobio centum & amplius Religiosorum capaci, cæterisque annexis ædificiis æstimari potest.

A Principio, ut omnium rerum, parva sunt initia, exiguum sepimentum, templum clausstrumque cinxerat, proinde prædonum, Hussitarumque, per ea tempora debachantium licentiæ patuit. Hi namque spe prædæ, quam animo præconceperant, è finitimâ Silesiâ erumpentes, templum, cœnobiumque diripiunt, incendunt, Religiosis partim cæsis, partim fugatis, Imaginem auro, gemmis, à LEONE Russiæ Duce exornatam spoliant; demùm inter cachinnos & ludibria, impurissimi homines currui imponunt, ad triaque stadia avehunt, ibi verò Tabula immobilis currum jumentaque stitit, nullo impetu equorum, impulsuque amplius dimovenda. Commovet bilem insana rabies, &

Anno Domini 1430.

& ¶. quid nobis, inquiunt, cum futili ligno? ☞ tandem è curru dejiciunt, conculcant, raptant, fædeque conſpurcant, ad extremum in tres diſſolutam partes terræ allidunt, & unus projectæ audaciæ ſcurra, binos gladii ictus faciei infligit, duaſque reliquit cicatrices, nunquam à peritiſſimo etiam artifice obducendas. Et ille quidem unà cum ſocio idem audente, repentino rigore concretam manum, oculoſque, qui tale ſpectaverant facinus, amiſit, mox & vitam: cæteri graſſatores impii, mirum dictu! ſubitâ peſte, cùm nullibi apparuiſſet afflati, pecorum adinſtar concidebant ſparſim per campos cadaveribus provolutis.

Tali edocti periculo Religioſi, altiori muro templum cœnobiumque circumdant, & tantò quidem poſtmodùm accuratius, quantò pia liberalitate *Vladiſlai Quarti*, Poloniæ Regis aucti, etiam propugnaculis munivêre.

Certè è præſcripto Machinatoris bellici firmandi loci, *Vladiſlaus* Author fuit, ſive Sileſiæ

lesiæ aliquando non quieturæ limites observaret, præscinderetque latrociniis, ac incursionibus licentiam, sive prævisò à Superis, quod imminebat ab illius hæreditario hoste, periculo, non evulgato tamen rerum futurarum arcano, hanc illi mentem injecêre, ut loci Sacri securitati in omnem eventum, quisquis ille foret, prospiceret, & prospexit: Namque prælta mœnia, terrâque ad eludendas pilarum emissiones latè oppleta, Templum, Cœnobiumque quatuor propugnaculis inde prominentibus seque mutua ope prospectantibus, ac prælarga circum fossa contuentur. Porta unica Meridiem respicit. A vicinis collibus nihil periculi, namque iis altitudo MONTIS imperat, tormentorum ubique patentes ictibus. Et hic erat tunc loci Sacri status, sed multò operosius jam muniendum properant Religiosi, munificentiâ Regis *Joannis Casimiri*, opera externa promovente. Et decem antequàm hæc scriberemus Mensibus, erigi cœptum est ad Orientem *Propugnaculum*, paulùm à mœnibus abjunctum, tuendoque *Dei-*

paræ

paræ Sacrario objectum, ad quod erigendum in ipsis initiis suæ Majestates admovêre manum. Primusque *Rex*, pio erga VIRGINEM Matrem affectu, *cum Regina* præivit, terram & rudera sarculis egerendo, simul secuti Principem *Aulici*, *Senatus*, & *Primores quique*, & *Gyneceum*, unà *cum Matronis Nobilibus*, suas quoque commodavit manus, comparuêre & alii certatim dies integros operi insudantes.

Sed me jam Sacro MONTI imminens revocat *Mellerus*, videbatur ille consilio prius, quàm armis experiri, datis ad Religiosos literis, perque unum ex agrestibus, delatis, nisi jam infestus arma explicuisset, occupato pago Częstochowka radici Montis adhærente, ibidemque prædio Monasterii direpto, ejusdemque à rationibus famulo Joanne Konopscio trucidato, captatis, insessisque locis instituendæ oppugnationi perquàm opportunis, ita ut necesse habuerit *Kordecius*, palantes per agros situm, positûsque locorum & munimentorum explorantes, tormentis depellere,

Mellerus scribit ad Religiosos.

antequàm literis reſponderet. Et illæ quidem in eam ſcriptæ erant ſententiam :

Literæ ipſius.

¶. *Cùm S. R. M. Sueciæ*, Dominus meus clementiſſimus de rebellium quorundam in Majori Polonia conatibus certos accepiſſet nuntios, quod ſua Majeſtas non modò ad illos compeſcendos, ſed & porrò ad limitaneas arces adverſus quamlibet invaſionem aliquo præſidio firmandas, me eò cum juſto exercitu mittere fuerit coactus. Quando igitur ad hos limites progreſſus ſum, jamque & Monaſterio veſtro exercitus imminet, cui ut conveniens præſidium imponatur, ſerium eſt S. R. M. mandatum, veſtro ex com-

commodo fore putavi, si vos ejus rei gratiâ primùm ac maturè commonefaciam: Quod dum facio, vos seriò adhortor: ut sine ulteriori circumductione, aliquos cum libera potestate mittatis, de quantitate præsidii, aliisque ad hanc rem pertinentibus mecum deliberaturos. Facietis hoc ipso rem S. R. M. gratam, quæ non intermittet vos ac Monasterium vestrum omni Regia clementia fovere ac tueri: nec enim aliter vobis persuadeatis, quam Sacra vestra omnino fore intacta, neque devotionibus vestris ullum impedimentum, multo minùs contumeliam illatum iri; siquidem nihil

aliud, quàm tutela Regni & ſecuritas finium quæritur.

Cæterùm, ſi totâ jam Minore, Majoreque Poloniâ, in poteſtatem S. R. M. redactâ, deſperatiſque omnibus auxiliis, obſiſtere tamen ulteriùs præſumatis, non aliter potero, quàm præſenti armorum remedio vos & cum exuſtione totius Monaſterii ad recens compellere obſequium. Id ne fiat, veſtrûm erit fato non reſiſtere, ſed honeſtâ deditione Sereniſſimi Regis noſtri clementiam amplecti.

Ceſſationem armorum

NON ſperabat tam promptum, quod tormento peregerant Salutationis Officium, Mellerus: Proinde inclinato jam in veſperam die, mittit Sueco ſtipendiarios Polo-

Polonos, Gołynium ex legione Zbroſcii, Equeſtris turmæ Præfectum & ejus commilitonem Alexandrum Paprocium, addito illis ſuo ex Sorore nepote, qui armorum ceſſationem poſtularent. Id facilè Mellerum obtenturum reſpondet *Kordecius*, ſi ille ſuas copias ex hac vicinia, prædioque retraxerit. Id verò quandoquidem uberiori hoc anno proveniente ſegete, abunde hoſtem annonâ, commeatuque inſtruere poterat, nocte candentibus globis incenſum, flammâ cum horreis abſumpſit, non ſine Suecorum aliqua clade, qui inter ædificia ſtationem cæperant.

per duos Equites Polonos petit.

Negant Religioſi, nî prius copias amoveret, & horrea incendunt.

Et duo illi Poloni à Mellero ablegati ſanctè ſpoponderunt, nihil à ſe, ſuiſque commilitonibus Claro Monti metuendum eſſe, manereque apud eos Loci Sacri reverentiam, quam licet Suecorum partibus adhæſiſſent, nunquam tamen exuiſſent. Sed hæc tam Sancta ſponſio, haud illos à turpi abſolvit nota: etſi etenim arma ad aggreſſionem non ſtrinxerint, oppugnarunt tamen Clarum Montem multoties à Mellero ſubmiſſi,

Ablegatorum Polonorum erga Locum Sacrum reverentia.

turpem ſuadendo, nec ſine minis deditionem.

19. Novemb. *Mellerus Stationes diſponit.*

At Mellerus altero die luſtratis circumquaque campis, exploratoque locorum ſitu copias partitur. Ad Meridiem Haſſiæ Ducem & Sadovium collocat, inſidereque jubet Templum D. Barbaræ dedicatum, huicque annexam tyronum Religioſorum domum peramplam ſatis, commodamque. Ipſe milite, bellicoque apparatu validior intra Orientem & Septentrionem in pago Czeſtochowká radici Montis contiguo ſtationem capit, opportunitate aggreſſionis inde æſtimata: quippe & tormentis admovendis, muroque, quem debiliorem fortè hac ex parte rebatur, quatiendo, facilior dabatur acceſſus, & Cœnobium ibidem in longum porrectum, ſcandulis ligneis tectum, flammæ obnoxium erat, ab igneis globis momento erupturæ. Jam verò ædificia pagi, trabes ad ſuggeſtus tormentarios erigendos, foſſas humo egeſta continendas, cæteraque opera militaria ſuppeditatura prævidebat, tantò majori temporis lucro, quod non à lon-

longinquo peterentur. Atque ut ociùs metum hosti incuteret, disposítis tantummodò stationibus, nullis adhæc erectis appropinquationum operibus, tormenta, propugnacula versùs dirigi jubet, mox & impetit magno conatu, sed effectu nullo. Fælicius ab obsessis insonuêre machinæ certam inferentes stragem, pluribus exanimatis, cùm vel incedentium agmina globis certa collineatione explosis perrumperent, vel transvolantes pilæ parietinis perterrebratis, intra casas latentes conficerent. Inter exanimatos unum Polonum Equitem fuisse comperio, is nimiâ cupidine habendi ardens, Clari Montis opes, commilitonibus suis mox prædæ futuras, cum quadam gestientis animi alacritate ostendebat, quibus temeritatem dicti, hominisque impietatem, super hoc Catholici aversantibus, respondet: ¶. *Et cur Sacra diripere non liceret, præsertim nobis, qui militiæ Suetícæ nomen dedimus*, (quasi verò ab hac Magistrâ Sacrilegia, Dei hominumque contemptus

Tormentis Clarum Montem impetit:

Respondent Obsessi cum strage hostium.

Eques Polonus, Loci Sacri contemptor, pœnas luit.

ptus proveniret,) hæcque audacius Sociis regerentem, à Sanctiori ſcholâ ſuperveniens Magiſter globus capiti, ſed avulſo aliam impreſſit doctrinam: Religioſè cum Superis agendum eſſe.

Malè habebant Claromontanos ædificia pagi Częſtochowká, quæ non ſolùm latebras hoſti præbebant, ſed altiores domos Monti viciniores (nam pleræque hoſpitiis peregrinantium inſerviebant) ad tormentarios ſuggeſtus deſtinari præſenſerant, ſubductaſque machinas eminentiori ex loco majore obſeſſorum damno fulminaturas. Eapropter *Kordecius*, qui ut Cœnobii, ita & ejuſdem bonorum Superior erat, non ignarus ab incolis in ſuprema ædium contignatione, ſubque ipſo tecto, fœnum, paleaſque aſſervari, inumbrante veſperâ candentes globos è tormentis explodi imperat, repenteque denſo intermicans fumo flamma, tecta primùm, deinde ædes corripit, hoſtibus ſuâ in ſtatione talium ſecuris, quos accreſcentis celeritas ignis, fætorque ingens denſioris fumi, qualem paleæ, fœnumque ſuccenſum excitare ſolet,

Kordecius candentibus globis pagum ſuccendi jubet.

solet, penè interceperat, ita ut pavidi, inermesque, atque seminudi, sese inde ejicerent, reboantibus interim tormentis, stragemque inferentibus, quam hinc & inde cursitantes evitare vix poterant.

Cum aliqua clade hostium.

In hoc ab utrinque armorum fervore, mittit *Mellerus*, (quod sæpius in hac Obsidione fecit,) unum Themistoclis Deum, suasionem videlicet, per *Severinum Kalinium*, Præfectum Braclavienſem, Equestris legionis Chiliarcham perferendum, qui obsessos hortaretur, ut se, suaque, fidei Regis Sueciæ permitterent, cujus universa Polonia protectionem, patrociniumque recepisset: tum verò in laudes Caroli effusus, deprædicabat Martialem Principis genium, summam bellandi peritiam, clementiam Regiam, benignitatemque, eamque Majestatem, quâ salvâ omnibus se affabilem, juxta ac venerandum præberet. Hoc illi ajebat unicum esse curæ, Poloniam in pristinum reponere statum, exterorum periculis obnoxiam, tueri, neve finitimorum excursionibus pateret, Częstochoviam Silesiæ vicinam,

Severinus Kalinius deditionem suadet.

munire, eidemque præsidium imponere, decrevisse. Viderent itaque Patres, an non satiùs, æquiúsque esset, mandato Clementissimi Regis obtemperare, quàm contumaciâ, ferro, flammaque vindicandâ, indignationem justam accersere. Hæc compluribus suadenti *Kalinio* leniter responsum est: Mox duo Patres ablegantur, ad Mellerum uberiorem daturi declarationem. Ac inprimis dicunt: edicto Regis Sueciæ immunitates, libertatemque Ecclesiarum ac Religionis integritatem comprehendi, jam sibi mirum videri, cur Mellerus ad Locum Sacrum infestus accesserit, nullâ præsertim lacessitus injuriâ, præsidium impositurus, eamque solam rationem Religiosos à tractando negotio excludere, tamdiuque se sciret ab ingressu Cœnobii prohibendum, donec ejusdem Moderatori de Regis voluntate scriptò exaratâ constiterint. Hoc responso, pluribus modestè tamen exposito, Mellerus bilis effervescentis indicio non celavit indignationem, questusque est, se insolito Monachorum de Regio mandato exa-

Ad Mellerum duo Religiosi ablegantur.

Dato Casimiriæ ad Cracoviam, 30. Septemb. 1655.

Mandatum Regis Sueciæ, de obsidendo Claro Monte requirunt.

mini subjici, posthaberique auctoritatem Generalis Vicarii, tot obsequiis, belloque præclarè gestis emeritam: postmodum tamen aliquanto placatior modestiâ Patrum, apud se agentium redditus, *Kuklinovium* turmæ Equestris præfectum adire Kordecium jubet, unáque Religiosis exhibere mandatum Regium literis ejusdem sigillo, chyrographoque munitis comprehensum, quibus illi committit, ut præsidiis Bolesłaviam, Vielunium, Krepicium, Częstochoviam, firmaret.

Exhibetur Mandatum Regium per Kuklinovium 20. Novemb.

Conjecerat oculos *Rex* Sueciæ in vicinam Silesiam fortasse, ut pacatis tempestivè prout sperabat rebus, opportunitatem captaret, unde gravior *Cæsari*, Austriacæque Domui incumberet, & recenti potentiâ auctum eò collimasse arcanæ docuêre literæ sæpius interceptæ, quin & Principum fœdere Succis colligatorum applausus, & exquisitæ gratulationes moverant suspicionem, præcipuè Galliæ Regis Poloniæ semper olim amici minæ, ad Aulam Cæsaream, ut ferebatur, missæ, si quid inde auxilii, Polonis

Munitiones vicinas Silesiæ cur Rex Sueciæ firmare jusserit.

contra Suecos, aut mitteretur, aut concederetur. Et Hæretici in Silesia, unde numerum copiarum Carolus non mediocriter auxerat, apertis gestientis animi signis Suecos favebant, tacitè verò summo cum desiderio expectabant ultorem templorum, quæ *Cæsar* amotis Novi EVANGELII præconibus, pristinis Dominis, veteriqué religioni restituerat.

Poloni in Silesiam profugi pessimè tractati.

Et profugi Poloni, quantis ibidem affecti contumeliis, quibus pressi, divexatique exactionibus, quibus cavillis, scommatibus, publicè appetiti fuerint, notum est, frustra hospitales invocantes Deos, quos in Polonia exules Silesii benigniores habuêre. Auditæ & Suecorum triumphantium voces, Germaniæ bellum interminantes, ferebaturque nubem ingentem apparatu bellico rarò hactenus viso gravidam, futuro apparituram Vere, quæ tonitrua, fulgura, ignes promitteret, certè non Constantinopoli, aut in Moschoviâ, sed alibi spargendos. Nec meliora sperare jubebat spretum pacis inter duos Reges conficiendæ *Cæsaris* arbi-

trium,

trium, ipsiusque Legatus contemptim habitus, & post longas moras, perque tot terrarum divortia tractus, tandem leviter expeditus.

Scio ego hæc aliter à Suecis narrari, & pleraque contraria inserta Memoriali Electori Moguntino à Suetico Ministro porrecto leguntur, quæ ad odium in Polonos concitandum, justam verò armorum causam asserendam pertinent: verùm si sepositio partium affectu, ad veritatis lancem perveniant, nullum pondus, nullamque sunt habitura æstimationem. Patet, patuitque Orbi, Poloniæ innocentia, quæ aliquando injustæ aggressionis convincet aliena appetentes.

Non mirum itaque videri debet, si *Cæsar* armorum in confiniis strepentium sonitu excitatus, eaque locorum vicinorum firmâ insessione præmonitus, aliquid suspicionis habuerit. A Rege Poloniæ in Ducatum Opolienſem secedente, nullus metus oriri poterat: namque exarmatus à suis desertus, vix centum virorum comitatu stipatus, bre-

vi interjectâ morâ, iterum ad ſuum redierat Regnum, nec exules Poloni, tam validi, numeroſique habebantur, qui negotium faceſſere poſſent, obſervantibus eorum conatus Sileſiis, proditurisprocul dubio Sueco, præpediturisque, ſi quid molirentur. Quod verò poſtmodum inde prodierint, jam Patriæ amor, Regis obſequium, debitaque fidelitas, & Nobilitas ab hoſte oppreſſa, hanc puſillam evocabat manum. Hoſpitii illis jus à Cæſare denegari non poterat, ſtantibus cum Rege Bohemiæ & Poloniæ veteribus pactis. Integra armatorum agmina, prout Rex Sueciæ ſcribit in ſuis ad Cæſarem literis, in illius Dominiis receptum habuiſſe, hoc verò non conſtat: integra agmina è Sileſiâ in ſubſidium Sueci iviſſe, prædas è Poloniâ abactas, ibidem depoſitas, diſtractaſque, Duces Sileſios inſultantes Polonis, Sueticis victoriis applauſum dediſſe, hoc verò conſtat. Et hæc exilia Polonorum in Dominiis Cæſaris, ægrè tuliſſe Carolum ex iiſdem literis patuit, cum adjicit. ¶. *Ut non ſit mirum,*

Datis Straſburgi Boruſſorum 4. Junii 1656.

ſi

si nunc ad Silesiæ fines infesta arma concurrant & strepant. Quasi diceret mox eo prætextu contra Cæsarem inferenda. Providere itaque vicinæ Silesiæ locis jussit, inde quasi Polonorum exilia ulturus, quà munitione, quà præsidiis.

Id verò quandoquidem Mellerus literis Regiis prolatis, Religiosis significare jusserat, illi acceptis à *Kuklinovio*, quoniam non postremæ essent considerationis, diesque instaret Præsentatæ in templo Hierosolymitano, *Virgini* Sacer, responsum distulerunt. Et huic quidem sanctius colendo Patres incubuêre, propitiam invocantes apud Filium *Patronam*, cujus *Sacratissimum Corpus*, intra propugnacula, mœniaque circumtulêre. Ita postmodùm ritè provocatis Sacris *Kordecius*, datâ ad Mellerum epistolâ, in hunc differuit modum: Sciret ille non esse Instituti Monastici Reges eligere, sed electos à Regni Proceribus venerari, cui igitur illi suffragium dederint, ei & se, suaque omnia & Locum Sacrum Regum patrocinio, devotioneque Cla-

Religiosi diem Præsentationis Beatæ Virginis summa cum pietate colunt.

Respondet Kordecius Mellerò, ambiguum Regis Sueciæ mandatum asserit.

Clarum, humiles dedituros, non ab armata coactos manu, (namque modestia Religiosa, viriumque imbecillitas Regibus contraniti vetat,) sed à piâ observantiâ commonitos. Vidisse se mandatum Regis Sueciæ, & quoniam ad arcendam insolentiam, justum haberent præsidium, Monasterium verò unà cum Templo, antiquitus *Clari Montis* Cognomen obtineat, Oppidum verò Częstochowa / ad se nullatenus pertineret, proinde magnam sibi mandatum Regium ambiguitatem peperisse, quòd Częstochoviam, munitioni, præsidioque non Clarum Montem designaret. Orare itaque supplices, relinqueret pacatum Monasterium & Templum *Deo* ejusque *Matri Sanctissimæ* Sacrum, nec Divinum interturbaret cultum, Religiosamque pro Regis salute exorantium pietatem.

Ægrè fert responsum Mellerus.

Eludi se Mellerus interpretatione REGII mandati intellexit, didicerat enim probè Częstochoviæ nomine Clarum Montem vulgò appellari, qui situ loci propugnaculis, Oppido exiguo, nullaque opportunitate com-

commendato potior esset, proinde commotior, tormenta expediri jubet. Quinque suggestus tormentarios, diversis in locis imposuerat Mellerus: Primum Cœnobio haud longè admoverat; collocatis machinis, quæ igneos ejaculabantur globos: Alterum paulùm retrorsùm, pagum versùs Czestochowká, quatuor tormentis munitum: Tertium ampliorem omnibus, ad latus horum duorum Septentrionalibus propugnaculis imminentem erexerat, projecto in cuspidem angulo corbibus vimineis, terrâ infarcitis munito, quos inter corbes, octo tormenta obsidionalia disposuerat, utque firmius infixi insisterent, rigore hyemis usus, aquâ crebrò perfundi jussit, quæ gelu concreto, duratoque in tantum vimina, terramque solidaverat, ut & globi ab obsessis emissi resilirent, & obsidione solutâ non aliter inde moveri potuerint, nisi igne luculenter circumquaque structo, glacies eliqueſceret. Quartum pari modo munitum Occidentali propugnaculo opposuerat. Quintus ad Meridiem erectus templo

Suggestus tormentarios erigit.

quatiendo, inque ejusdem tecta & annexarum Sacrarum ædium flammas spargendo, permultùm obsessis negotii, incommodique attulit.

Tribus è locis Monasterium impetit nullo fructu.

Tribus itaque è locis, à Septentrione videlicet & Meridie intonuêre tormenta, nullo muri, propugnaculorumque damno, aliquo tectorum, non tamen enormi: namque globi, aut à scopo aberrantes, aut prætervolantes Cœnobium, aut à tegulis resilientes, parietibusque leviter allisi, cassо effectu decidentes, aut iis perterrebratis aliò avolantes, ab Obsessis Divinam adorantibus providentiam, spectabantur: Mellero vehementer anxio, quod nulla mœniorum strages edita esset, quæ subituris sterneret viam, aditumque aperiret, quamvis tribus continenter diebus Cœnobium ac propugnacula crebrâ emissione pilarum impetiisset. Nec pepercit noctibus egerendis fossis, quantum contumax rupes permittebat, accessibusque accelerandis intentior, non intermissâ interea frequenti ad infestandos obsessos tormentorum fulminatione. Atque

que iis, etsi constans, indefessaque hostes excipiendi esset alacritas, aliquid tamen sollicitudinis incussêre candentes globi, igneſque sparsi. Namque Mellerus statuerat Monasterium, templumque incendere, eoque unico modo Monachorum expugnare pervicaciam. Nec omisit, siquidem ex utroque latere & noctibus præsertim ad terrorem augendum, igneas magna in copia emittebat pilas, & præsertim eas, quæ à Malogranato nomen habent, quod quemadmodum illud è numerosis constaret acinis, ita hæ ferreis globis quandoque & lapidibus infarcitæ, igne concepto, accensoque dissilientes, tecta, murosque diffringerent, flammam excitarent, adferentque inevitabilem perniciem. Mira profectò res, quæque non sine ope Divinæ dexteræ evenerit, tanta quippe globorum, ignes attemperatè ferentium, sparsarumque flammarum multitudo, nec Templo, nec Monasterio noxa fuit. Agnovêre *Divæ Matris* Patrocinium, adoravêreque Religiosi, quæ sola cladem hanc avertit, igneſque extinxit: etsi etenim hinc &

Incendere Monasterium vult.

Mirâ Dei providentia defendit Cœnobium.

inde ſuper tecta diſpoſiti excubarent ſparteoli, qui impetus globorum obſervarent, obſervatoſque tignis hærentes, aut indicio fumi ſeſe prodentes cunctis dejicerent, aut micantem ignem madidis opprimerent velis, tamen in tanta lignorum ſtrue tectis præſertim Cœnobii ligneis, aridam, ſiccamque materiam flammæ haud obtemperaſſe, prodigii loco cenſendum eſt.

Nec abſque miraculo globorum reſilientium.

Quin & illud, an non cœlitùs factum? cùm aliquot globi flammantes Monaſterium peterent, unus Ædi *Deiparæ* Imaginis Sacratæ impactus repentè reſiliit, alter ad latus ſummâ vi tendens, reſupino ſeſe ad caſtra hoſtium referens volatu, ignes ſcintillantes in aëre ſparſit. Audaciam illius à Sanctiori genio terræ alliſam dixiſſes, hunc reverentiâ loci tactum, non auſum accedere, ad hoſtes reditum cœpiſſe, ut diſcerent tandem juſtitiam moniti, nec temnere Divos. Tertius ab excubitoribus è tigno ædificii excuſſus, propè cunas infantis jacentis, cadens, noxias cohibuit flammas, innocentiam, *Virginis* aſylo tutam, non auſus corripere.

pere. Liceat mihi Eusebii Emmisseni verba attexere: Quantum lætitiæ in præsenti obtinent merita Religionis, & Privilegia Sanctitatis. Ecce horrendum nescio quid, anhelavêre globi, extrinsecùs sæviunt, intrinsecùs parcunt. Homilia I. de Epiphaniâ.

Atque interea dum arma strepunt, ferventque, *Musici* è sublimi turris pergula, vario instrumentorum genere *Hymnos honori Virginis*, ab Ecclesiâ dicatos concinebant, magno profectò Obsessorum solatio, accrescenteque inde majori fiduciâ, *Præsentis Dei Matris Patrocinii*, hostibus verò res primum mira visa inter fragores bellicos dulcis melodiæ sonus, post furor & indignatio secuta, quasi à Claromontanis illorum riderentur conatus.

Observaverant interim Claromontani Suecos, nullius eruptionis metuentes, in ejectis fossis securius agere; proindeque consilium capiunt magnanimæ excursionis ar- *Obsessi in Suecos erumpunt, Duce Petro Czarniecio.*

gumento, illos virtutis, suique imperterriti animi admonere. *Petrus Czarniecius*, Vir ad militiam natus, multisque egregiis facinoribus, in hac Obsidione clarus, è præsidiariis subitum composuit agmen, apertaque intra muros secretiori portulâ, egreditur, jamque transmissis excubiis, non intellectus, rectà ad fossam contendit, in cujus capite partem agminis collocat, partem intus secum ducit, rectáque in hostem nihil opinantem vadit, mox obvium quemque sternit, & primo quidem impetu rei tormentariæ, Præfectum ad quietem sese componentem, obtruncat, post aliquos Officiis militaribus insigniores, mactat, ceteros milites fistulâ ferreâ pluribus oneratâ globis perculsos, trepidantesque aut conficit, aut fugat: ii verò, qui sese extra fossam ejecerant, à collocatis ibidem præsidiariis excepti, passim cæsi. Oritur interea è propugnaculis ingens clamor, reboant tormenta, scintillant longiores sclopi, hostis è propinquioribus Cœnobio stationibus consternatus, ignarus quid rerum id esset (namque Obsessos nun-

Cladem hostibus inferunt.

quam erupturos credebat, ſuæ metuentes paucitatis) ſeſe proripit, reliqui in turmas & agmina conglobati inſomnes exegêre noctem.

Redeunt præſidiarii victores, nec abſque præda, multis hoſtium ultra gregariorum ſortem peremptis, interque illos Machinatore bellico, & viro quodam excellenti de Foſſis nuncupato, Wrzeſczevicio ſummè familiari, inque militiæ gradu ſecundo, ſuper cujus morte vehementiſſimè indoluit.

Hornius Præfectus Krepicenſis ſaucius, moritur.

Sauciatus Hornius, quem ad ſuam Krepicenſem Præfecturam deportatum ſuperante curationem malo mors oppreſſit.

Inſuper ad ſuggeſtum tormentarium procurrentes, duo tormenta clavis ferreis in foculos impactis inutilia reddidêre. Ex aggreſſoribus unus tantùm deſideratus, Janicius Hungarus, qui dum ex agmine ſolus, verſus hoſtium caſtra longius progreditur, errore pro hoſte habitus, glande à ſuis tranſfigitur. Ita jam tunc *Czárniecius*, aliqua Suecorum præluſit clade, à cujus agnato majo-

res

res inferendas propitium destinabat Numen.

Mellerus à Vitembergio tormenta & peditatum petit.

Mellerus interea etsi minore spe aperiendi, per diruta mœnia, quassataque propugnacula ad Cœnobium viam, non tamen animo aut consilio destitutus, haud omittere cœpta & simul adhuc aditum tentare statuit, majore quàm unquam vi: misitque ad Vitembergium, Sueticæ militiæ Supremum Ducem Cracoviam, ut inde tormenta obsidionalia plura, & peditatum acciperet, ipse verò mutatâ fossione, actoque cuniculo obsessos distinere jussit. Sed neque fossio, neque cuniculus processit: quippe rupes pertinax fodientium operam lusit. At longè efficaciorem intra Cœnobium induxerat cuniculum, quin propè erat, ut præsidiariorum constantiam everteret, Suecisque locum aperiret. Submisit è castris, Equitem Polonum, judicio maturum, tantoque minus suspicioni obnoxium, quàm morum gravitas, vultus ad modestiam compositus penitus eximeret, imò Patres ad omnem humanitatem novo hospiti exhibendam

Fossionibus & cuniculis Obsessos distinet.

Eosdem ad deditionem per Equitem Polonum sollicitat.

pro-

provocaret. Et exceptus benevolè, ſermones familiarius miſcet, donec injectâ mentione de recenti Poloniæ ſtatu ſatis deplorato, deditionem Monaſterii facundius, quàm decentius ſuadere incipit. Incuſat triſtia Patriæ fata, dolet præreptum eligendi Regis ſuffragium, nobiliſſimam, potiſſimamque libertatis Polonæ portionem: exaggerat durum neceſſitatis telum, quo adacta Nobilitas Regis Sueciæ fortunam adoraſſet, Joanne Caſimiro, Regnum deſerente, ſpernenteque; quomodo militiæ Polonæ robur jam Carolo militaret, Senatus, Procereſque Regem venerarentur, obniti neminem audere Divinæ voluntati, quæ Regnum univerſum in eum redegiſſet ſtatum. Vos ſoli Patres eidem reluctamini, quâ ſpe, quibus freti auxiliis? in his fluctibus immoti eſſe vultis, mox niſi vela ſubmiſeritis, atroci tempeſtate ſubmergendi. Cur potius ad Regiam non confugitis clementiam? cur vindicandam excidio veſtro opponitis pertinaciam? Non decent arma Religioſos: ſolitudo, non bellorum

Qui rem agit ſedulò.

ſtrepitus veſtri eſt Inſtituti, Reges à vobis obſequio, Religioſâ ſubmiſſione colendi ſunt, non efferâ, nihilque valiturâ contumaciâ irritandi. Non vult ire perditum Catholicam Religionem, ejuſque immunitates, Sueciæ Rex, ſalvas, ſartaſque relinquit. Abſit, ut Monaſterium veſtrum ruinæ, prædæque exponat, locum externis nationibus conterminum, munire, ipſa dictat ratio, & hoc illi unicum curæ. Monitos inſuper vellem, ſi Mellerum admiſeritis faciles, aliquam vobis offerendam eſſe pecuniæ Summam, dandam quoque & rei tormentariæ Præfecto amplum honorarium, ad quem è militiæ lege pertinerent omnia ex ære fuſa, proindeque paratis redimenda nummis.

Non abſque indignatione aliquâ Obſeſſorum.

Perſuadentis oratio variè tenuit audientium animos, ſed quia non ſine Regis Joannis Caſimiri contumeliâ, tum de omnium Procerum & Eccleſiaſticorum ſpontaneâ deditione, apertum mendacium, indignationem nonnullorum magis, quàm aſſenſum præbuit, alios tamen timori obnoxios, deſperanteſque Suada blandè loquentis corrupit,

Aliquos tamen corrumpit.

rupit, ita ut illi æquis cum hoſte conditionibus componendi arbitrium deferrent. Sed *Kordecius* re propiùs inſpectâ, veritus ne diuturniore conſortio ad Obſeſſorum labefactandos animos, lentum virus ſpargeret, Oratorem hunc è veſtigio abſque reſponſo dimittit, quod craſtino die accepturus rediret: ſed jam illud conceperat peditum primipilus, ejuſque afflatu ceteri milites peſtem non dubiam contraxerant, ſecretâ proditione in loci deditionem conſpirantes. Id verò poſteaquàm *Kordecio* innotuit ab iis, quos fides, pietaſque ſincera ab hac lue immunes fecerat, gliſcentem ſeditionem ſubitò opprimit, præſidiarios verbis partim caſtigat, partim demulcet, ad extremum & largitione ad obſequium revocat, duplicato in Menſem ſtipendio, receptoque Sacramento, quo ſe mori ſatius, quàm loco cedere obſtrinxerant. Authorem verò ſeditionis, cum aliis defectionis complicibus militiæ gradu movit, & è Monaſterio excluſit. Ita prudentiâ *Kordecii* Cœnobii Moderatoris oppreſſa in herbâ ſeditio, cautiorem

Præcipuè præſidiarios milites,

Quos Kordecius ad obſequium revocat.

Authore ſeditionis punito.

Meliorique ordine inducto.

fecit. Namque coacto è Patribus, Nobilitateque consilio, cùm brevibus de meliori ordine instituendo, majorique vigilantia adhibenda differuisset, mox Patres ætate provectos, militiæque oneribus impares choro addicit (à quo tamen præsertim diurno, nec juniores excipit) primumque hoc agmen hostibus opponit, ab armis quidem haud metuendum, sed à Supremi Numinis, Cœlitumque imploratâ ope, satis superque validum: Ceteros partitis cum milite laboribus, vigiliis, aliisque militaribus muniis, propugnacula insidere jubet. Et post lustratos, recensitosque præsidiarios, suisque inductos stationibus, singulis propugnaculis decem Religiosos, unumque sua cum familia Nobilem, eò quòd paciores haberentur, imponit, simul & bellatores & inspectores futuros, qui militibus immixti, & illorum suo exemplo accenderent alacritatem & motus, gestusque tacitè observarent: tum verò unicuique propugnaculo duos libratores assignat, summoque cum imperio præficit, unum è Nobilitate,

ex

ex Religioſis alterum. Excubiarum Præfecturam contulit Patribus, Marcello Dobroſſio & Zachariæ Małachovio, rei tormentariæ & reliqui apparatus bellici curam demandavit Petro Łáſſotá / injunxitque, ut faces, è turri quandoque exponeret ad invitanda auxilia. Generalem verò armorum Præfectum dixit *Stephanum Zamoyſcium*, Enſiferum Siradienſem, eique adjunxit Patrem Ludovicum *Czarniecium*: Et aliorum quidem virorum Religioſorum, qui à Sacra militia ad prophanam tantiſper adſcripti, vires, animoſque attulêre, promptum mihi eſſet referre nomina, niſi *Kordecius* uberiùs in ſuo opere Sodalium ſuorum memoriæ conſuluiſſet, quorum & director & ſpectator fuit. Et hi quidem extemporanei milites ſuo cum Duce *Kordecio*, magnam apud poſteros habituri ſunt commendationem, laudemque, at multò majorem Clarus *Deiparæ Virginis* MONS admirationem, reverentiamque, cujus beneficio à Paulina Eremo, imbellis & ſolitaria turba, tam repentè ſpiritus Martiales hauſiſſet,

hosti exercitato, belliſque innutrito fatales.

Atque hæc *Kordecii* vigilantia, inque omnes partes ſeſe vertentis accurata ſollicitudo, etſi omnem ſpem, cum hoſte tranſigendi adimeret, decretumque ſibi eſſet Clarum Montem etiam cum vitæ, ſanguiniſque diſpendio tueri, conſultiùs tamen duxit, injectâ aliquâ de conditionibus, quæ deditionem ſimularent, mentione, hoſtis impetum cunctatione frangere, diſtinereque ferociam, aut cum tempore langueſcentem emorituram, aut certè à ſubſidiis, ſi quæ benigna ſors immitteret, reprimendam. Et in Cœnobio pleroſque à continuo metu anxios, imò omnia Sueticæ potentiæ permittentes, hâc ſimulatione Tractatuum contineri expediebat, lenireque optatæ concordiæ haud diuturnâ expectatione. Jamque Nobilis ille heſternus Orator ægrè in reditu ad caſtra à prætervolantibus pilis evitato periculo, iterùm manè comparuerat, reſponſum accepturus. Tardius admiſſus, vultuque ſeveriori exceptus, ambigua ad Mellerum verba retulit, adjecitque: ¶. *Iſti Monachi*

Kordecius ſimulat ſe tractare velle:

chi ſtulti ſunt, temerarii & protervi.
Sed jam aliud reſponſum Religioſorum par Stephanus Stavicius Sacrarum literarum Magiſter, & Marcellus Dobroſſius ad Mellerum ferebant: à quo comiter accepti, auditique, quod de Tractatibus inſtituendis, conditionibuſque ad æquitatis jura accommodandis verba feciſſent. Lætus enim verò hac promptæ voluntatis declaratione Mellerus, profert conditionum capita ſeptem, traditque: adjicit benevolentiæ, liberalitatiſque ſpecimen, ſex piſces grandiores, nomine ſuo Religioſis offerendos. Quæ verò ſuper deditione Clari Montis propoſuerat, ita ſe habebant.

Perque Ablegatos mentionem Tractatuum injicit.

Gratè id accipit Mellerus & deditionis capita offert.

¶. *Monaſterium Clari Montis*, ejuſque Patres & incolæ concedunt in deditionem & tutelam *S. R. M.* Sueciæ, cupientes in poſterum devotè & ſubjectiſſimè, non aliter ac decet ſubditos de-

VO-

votissimos colere ac venerari Sacram Regiam Majestatem. E contrario, renuntiant Regi Joanni Casimiro, hoc ipso & omnibus obligationibus Sereniſſimo Sueciæ Regi contrariis, nec committere volunt, ut ſive clam, ſive palàm, ſive opere, ſive consilio, per ipsos, aut ipsorum nomine per alios *S. R. M.* ejusque Majestatis exercitui, vel Ministris ullo modo noceatur.

Rursus Excellentissimus D. Generalis Locum tenens, nomine *S. R. M.* Sueciæ, prædicto Monasterio, ejusque Patribus ac ceteris incolis, securitatem plenam promittit, insuperque cavet, non modò

modò Monasterium illud Clari Montis cum omni Sacra supellectili, & mobilibus Patrum, ac ceterorum incolarum, ac Monasterii Subditorum intactum fore, ejusdemque reditus ex prædiis & villis ipsis relinquendos, nec insolitis contributionibus gravandos esse, sed etiam Religionem, ejusque exercitium, Processiones, Peregrinationes Sacras, & devotiones, quocunque nomine veniant, nullatenus turbatum iri.

Pro majori autem securitate & tutela Monasterii & Fortalitii, præsidium ex militibus *S. R. M.* Sueciæ imponendum centum quinquaginta sclopetariorum.

Dictis Præsidiariis, alimenta & commeatus, necnon stipendia, non à Monasterio aut Patribus, sed à districtualibus Subditis suppeditabuntur. Mansiones autem extra Monasterium & cellulas intra murum & vallum, conficient, exceptis Officialibus, quibus honestæ habitationes in Ædibus concedantur.

Nobilibus & extraneis, sicut & omni præsenti militi præsidiario in Monasterio commorantibus, liber conceditur abitus, quemadmodùm etiam vi honoris anteire tenebuntur, post deditionem factam, statim ex Monasterio exire, & mediâ salvâ guardia in

 suis

suis prædiis & domibus manere.

Dominus Zamoyscius, Ensifer Siradiensis, facultatem habebit pro suâ personâ cum uxore & famulis manendi in Monasterio, aut liberè ad villas & prædia sua commeandi, modò ille ab imperio in milites præsidiarios, & omni hostili apparatu & conatu adversus *S. R. M.* Sueciæ abstineat.

Hoc ipso die post conclusam conventionem, Porta Suetico præsidio aperiatur & Domino Generali, cum aliquo comitatu libertas eundi in Monasterium, & lustrandi illud, concedatur, ipsum autem præsidium Monasterii simul excedat, nec à militibus Regis Sueciæ

examinetur, quæ traditio Monasterii cras horâ octava matutinâ effectum sortiri debet.

Atque super iis Conditionibus colloquium cum Mellero institui debuerat, ad quod *Zamoyscius* promptum se obtulerat, si datis obsidibus securitati personæ ipsius caveretur.

At cùm imparem à Mellero submissum Obsidem videret, fraudem veritus, à negotio supersedit. Iam vero Religiosi hesternâ comitate Melleri capti, non expectatis Obsidibus, ad hostium castra duos omnium suffragiis lectos, mittunt, *Matthiam Blesinium & Zachariam Malachovium.* Ii vero, peracto salutationis officio, ablegatos se à Superioribus suis significant, nullo instructos mandato disceptandi desuper iis, quas Mellerus proposuisset Conditionibus. Ad primum illarum caput, hoc tantùm breviter dicere jussos: Serenissimo Regi, *Joanni Casimiro* renuntiare, eique omnem exuere obedientiam, Religiosos salvâ fide, salvâ conscientiâ

Redeunt ad Mellerum Ablegati.

Ad primum caput conditionum respondent.

tiâ non posse, (ad quos haud pertineret jura Regum examini subjicere) antequam alterum Regem legitimè electum, more majorum publico edicto declaraverit, cujus id muneris est, Archiepiscopus Gnesnensis, Regni Primas, Primusque Princeps. Deserti ab aliis Domini ignominia non est, quod in exemplum trahatur, fidem illis constantem erga Regem mansuram, & cum vitâ tantùm, ultimoque spiritu desituram. Ceterùm ignosceret Mellerus nuntiis, si fortè minus grata apud illum deponerent, quandoquidem ea sibi Moderator Cœnobii, unà cum Religiosa familia ferenda imposuisset. Sed ille aliquâ se ludificatione trahi præsentiens, Ablegatos è vestigio attineri imperat, duriorique mandari custodiæ, ludibriis, contumeliis exponit, supplicio terret, eâ videlicet Patrum severâ detentione, calamitateque à Moderatore Cœnobii expressurus plenam facultatem de Conditionibus differendi.

Indignatur ille & Ablegatos custodiæ mandat.

Et hæc Ablegatorum detentio clypeus fuit, sub quo tutius suggestus tormentarios

Interea excubias propius ad muros admovet.

erigerent, ſtationes diſponerent, propeque muros excubias admoverent, à quibus jactatæ blaſphemiæ in locum Sacrum, fruſtrà ſpectantibus, audientibuſque Obſeſſis; namque mortem Captivis interminatus fuerat Mellerus, ſi quid cladis, aut detrimenti obſidentibus interea è propugnaculis, muriſpue proveniſſet. Ferebanturque ad aures Obſeſſorum voces: Aut Monaſterium ultrò dedendum eſt, aut veſtris Monachis ignominiosè occumbendum. Nec ceſſabat Mellerus, undequaque conquiſitis terroribus, animos Obſeſſorum validius impetere, metuque quàm armis expugnaturum ſe Clarum Montem ſperabat, ſeu veriùs colloquiis tempus extrahebat, donec obſtinatos majore vi à peditatu & tormentis muralibus Cracoviâ advehendis, inſtructior aggrederetur. Itaque *Kuklinovium* ad repetendum colloquium ſubmittit. ¶. *Et quæ*, inquit ille, *Cracoviæ Urbis ac Arcis cum veſtro Monaſterio comparatio? ceſſit*

Kuklinovium ad repetendum colloquium mittit.

sit illa potentiæ Suecorum Regis, nuperaque deditione professa est: non esse consilium, adversum tam præpotentem Dominum, cui cœli benignitas ultrò suos offerret favores. Quæ est ista temeritas, unam munitiunculam, seu potius Gallinariam sedem, pauco infessam milite, rudique, tum & Monachis imbellibus, pavidisque refertam, victricibus Suecorum armis opponere. Si spes aliqua superfuit subsidiorum, à *Czárniecio Volsioque*, jam hæ copiæ ad Obsequium Regis Sueci transîêre, uno illarum Tribuno capto, altero militiæ Duce tempestivè se subducente, elapso: quem jam aut unde libe-

ra

ratorem adventurum expectarent? Itaque contumaciam potius pœnitentiâ redimerent, aut Sueticam indignationem, excidiumque loci, obedientiâ, dum licet, atque obsequio anteverterent. Hæc *Kuklinovius* jussu Melleri Religiosis ingesserat, quem consultò ablegaverat, ut & deditionem Cracoviæ inculcaret, & de intercepto Volsio, ejusque peditatu nuntiaret, tam recenti *Regis* Casimiri militiæ Prætorianæ defectione auditâ consternandis. Et die sequenti captivum illum peditatum, suis immixtum copiis, quo numerum augeret, sub octo signis circum muros duci jubet. Vanâ quidem & probè intellectâ ostentatione, sed ut pereuntis Patriæ ultimi præsidii jacturâ, intuentium oculos everberaret, animosque Obsessorum præcisâ omnis subsidii spe deprimeret.

Captivum peditatum ad ostentationem circumduci jubet.

Transegerat *Stephanus Czarniecius*, *Castellanus Kijovienſis*, honestis conditionibus cum Rege

Rege Sueciæ, de urbe primaria dedenda, præcaveratque, acceptâ, firmatâque Regiâ manu sibi, Volfio, militibusque securitatis fide, certo dierum spatio præscriptâ, definitâque. Et ipse quidem in Ducatum Severiensem, Episcopatus Cracovienſis Dominium secesserat, inde ad Regem, *Joannem Casimirum* abiturus, *Volfius* vetus militiæ Tribunus, & qui sub Rege *Vladislao* Ordines, summa cum laude, bellicaque gloria duxerat, lentiùs progrediebatur datæ fidei securus. Cracovia. *Deditione Cracoviæ & Volfio capto breviter.*

At lateri incedentium continuò hostes adequitabant, in speciem emissas legiones Cracoviâ securitatis causâ deducentes, revera ut captatâ occasione, & hoc unicum peditum robur, pluribus exercitatum bellis, *Joanni Casimiro Regi* abriperent, aliàs fidum, constansque. Et abripuêre corruptis Centurionibus, ab his milites tracti in defectionem, alii fidi, innoxiique violenter adacti. Ipse *Volfius*, dum pactorum fidem Regio munitam chyrographo, præfervidè exprobrat, nec dum elapso numero dierum, quem

deditionis Conditiones præscripserant, fidei, animique præclarus, inque sui Regis constantissimus obsequio, captivus abducitur. Quanquam & ceteris Conditionibus Cracoviæ à Vitembergio statim illata vis est, ut vel eo solo nomine, (quod à Suecis frequenter factum,) inconstantis, fluxæque fidei Sueticæ militiæ Præfecti malè audirent.

A Vitembergio vis infertur conditionibus.

Suecorum fides ubique suspecta.

Et tamen Carolus Sueciæ *Rex*, in suo edicto, ad Varsaviam, sive literis ad universam Nobilitatem datis, malam fidem Polonis objicit, iis verbis: ¶. *In Barbaris etiam gentibus rara licet reperiri exempla, quæ Vestrates nuper, in deditione Urbis Varsavienſis, contra pactorum conventorum tenorem, tam circa personas, quàm res admisêre.* &

28. Julii. 1656.

Regis Sueciæ querela.

Fatendum est detentum *Vitembergium* metdecimum, ita postulantibus Regni Ordinibus multoties ob non servatam sibi sociisque fidem, impotensque Cracoviæ Dominium

Ad quam respondetur.

nium exasperatis, non à Barbaris petito exemplo, sed à nupero *Volfii*, quod ipsi, & multis etiam aliis in locis dedissent Sueci; proindeque hoc factum apud Sueciæ Regem veniam potuisset mereri. In res nihil admissum barbarè, profectò licuit sua repetere, cur non & rimari? non morosa equidem, (prout & non erat) indagatione, quandoquidem prædæ è templis, urbibus, Nobiliumque ædibus inibi latuissent.

Atqui consultius erat, prævià aliquâ pactisque definitâ inquisitione, res ablatas restitui, quàm impositas cymbis per Vistulam persequi, indeque extrahi, prout olim jussu Alexandri *Farnesii* factum legimus. Is namque cum intellexisset à Clero Tornacensi & Primariis Nobilium, Mercatorumque aurum omne & argentum Civitatis, pretiosa quæque ad Divinum cultum, atque ad privatorum usum spectantia asportari, eaque omnia inter res, suppellectilemque *Principis Espinojæ*, per Scaldim cymbis avehi, jubet extemplò Tornacum cymbas remittere, remissis atque à Magistratu jussu *Farnesii* di-

Strada libro. 4. Decad. 2.

scussis, ad suos res quæque Dominos adeò cum fide redîêre, ut ne uncia quidem argenti cuiquam deperiret. Et profectò nulla hinc imputata barbaries Magno illi Belgarum Camillo, quod Matronæ apud Belgas Clarissimæ suppellectilem excussisset, latentemque extraxisset prædam, quanquàm nullâ explicitâ deditionis Conditione definitam: Certè nec Polonis vitio vertendum est hostilium rerum examen, præsertim, cum Matronas Sueticas, quarum sexui plusculum indultum est, satis civiliter cultas, dissimulatâ etiam inquisitione ad suos remiserint.

Durum Regis Sueciæ contra Nobilitatem edictum:

Unicum ego propono Lectori novum & singulare edictum Caroli Sueciæ Regis, non à Barbaris gentibus petito exemplo scriptum, evulgatumque: namque nec in veteri, nec in recenti Historia quidpiam simile, nec apud barbaras, nec apud civiliores nationes, haberi vix puto. Scio plebem sponte contra Dominos seditionem movisse, à Regibus in Nobilium, Dominorumque capita immissam, nescio: nisi fortè Triumviralis Proscriptio exemplum præbuerit,

Datum Mariæburgi, 8. Maji. 1656.

buerit, non absque probro pereuntis Imperii Romani ab Historicis recitata. De quo quidem edicto, pro mea modestia nullam appositurus sententiam, *Orbis Christiani judicio* trutinandum relinquo. Id verò ita se habuit.

¶. *Quicunque Rusticus, vel Colonus inque Civitatibus vel Pagis degens, Nobilem aliquem, aut Dominum rebellioni contra nos contumaciter insistentem, sive vivum, sive interfecti caput attulerit, eidem, ejusque liberis, non solum libertatem personalem, & agrum, quem colit perpetuò immunem concedimus, sed etiam* Nobilis, aut Domini sui capti, vel interfecti, reditus, qui ex Bonis ejus Hæreditariis annuatim proficiscuntur, per sex annos, utendos,

fruendos indulgebimus: ac deinde ita cum illo agemus, ut probatæ operæ & promptitudinis ejus ex voto satisfiat. Si verò ex plebejis aliquis Nobilem rebellem capturo insignem operam navaverit, vel adjutarit, quamvis ipse nobis Nobilem non tradiderit, eum tamen posterorumque illius personas in datæ operæ pretium, non solùm à tristi & dura mancipii sorte vindicabimus, sed etiam illum agrum, cui insidet, ab immodicis & indefinitis oneribus ad determinatam & justam conditionem reducemus, adeò ut nec Domino amplius liceat jus aliquod vitæ & necis, in eum ejusque posteros exercere, sed

Captatio benevolentiæ rusticæ.

sed etiam providebitur, ut secundum æquam proportionem annuæ exactiones & operæ ad temperatas leges referantur, recognitioque mediocris & moderata præstetur. De quibus singulis brevi singularem à nobis constitutionem juri Divino, rectæque rationi, quàm maximè conformem fieri curabimus, eandemque auxiliante Supremo Numine mediis à Deo & naturâ nobis concessis, ita manu tenebimus, ut Subditos nostros fidelitatis nostræ nullo modo pœnitere debeat.

Nec ferre legem in alieno Regno, nec eam manutenere Deus & natura permisit.

Sed his breviter commemoratis, redeo ad Claromontanos, quos etsi deditio Arcis, Urbisque Cracovienſis, tum & legionum defectio, & Tribunus *Volsius* captus, vehemen-

menter perculerit, tamen firmi & constantes solâ cœlesti ope freti manebant, nullisque frequentibus ad nauseam usque Ablegatorum sollicitationibus, ad dedendum locum Sacrum flecti poterant. Unicum erat, quod illos angebat, videlicet injuriosa Patrum detentio, quos ut pristinæ restituerent libertati, omnem movebant lapidem, sæpiúsque per literas cum Mellero agebant, non sine tamen querela juris gentium læsi, violatæque securitatis. Nec se inquiebant alienos esse à tractatu instituendo, modò æquiores offerrentur conditiones, suaque ante omnia detentis Patribus libertas constaret.

Religiosos detentos Patrum malè habet.

Pro quibus eliberandis Mellerum sollicitant, spe Tractatuum injectâ.

Fatigatus continuis Religiosorum querimoniis Mellerus, quas in modum libelli supplicis composuerant, adjectâ tamen dextrè non servatæ fidei exprobratione, seu quod verius censeo, auditâ tractatus mentione, (quod summè cupiebat,) hilarior, detentos Patres accersit, unumque ex iis Sacramento de reditu obstrictum, retento altero certò morituro, ni ille rediret, emittit. Sperabat tot terroribus, minis, ac ostentato

Unum ex iis mittit, ad deditionem sollicitandam.

tato armorum apparatu commotum, Religiosis deditionem persuasurum. Atque ubi accessit Monasterium, copiamque ejusdem Moderatoris habuit, suam pusilli animi imbecillitatem prodidit: nuntiat visa, auditaque; Sueticum robur, viresque immensè extollit, quibus propugnacula Claromontana incassum opponi exile tantæ potentiæ obstaculum: adhæc famem, ceteraque Obsidionis incommoda memorabat. Ad extremum viderint, inquit, Superiores, è quorum manibus ob neglecta pacis consilia, sanguinem fusum, fundendumque ultor Deus requiret. Se quidem bono totius Cœnobii vitam perlibenter devovere, velleque referre ea hosti, quæ unanimis consensus jusserit. Et remissus è vestigio ad castra, jam animosius mandata exponit: Moram tractatuum Mellerum feciſſe, quorum occasione ablegatos in mancipiorum conditionem redegisset, quæ utpote juris alieni, non sui à negotiis publicis arceri solent. Si ulterius progredi liberet, restitueret illos pristinæ libertati, suisque redderet sociis. Quod si verò id minus placeret:

Qui illam suadet;

Sed non persuadet, remittiturque ad Mellerum re infectâ.

En, inquit, adsumus, pro integritate Monasterii, Locique Sacri libenter morituri, haud parci sanguinis, quem æterni Numinis honori devovimus. Aliud exspectabat responsum Mellerus, necdum tamen omnino desperans æquius sibi aliquando perferendum, mittit alterum è captivis Patrem pari de redituobstrictum juramento. Nec is cunctatus, reditque subitò nihil de mutatâ Religiosorum sententiâ referens. Tùm verò impatiens Mellerus mortem utrique denuntiat, quam die crastino in furcam agendi subituri essent. Excipiunt intrepidè decretum Patres: ¶. *Cur non hodie*, inquiunt, *morimur? eadem, quæ & cras Deo, Regi, Patriæque victima futuri.* At dilato Supplicio paulò mitior, cùm eosdem mensæ adhibere vellet repudiârunt invitantem: ¶. *Non esse è dignitate Vicarii Generalis, eidem assidere, inter con-*

Ex Captivis alterum dimittit, neque ille ad mentem Melleri responsum refert.

Exacerbatus mortem utrique denuntiat.

Animosum illorum responsum.

convivas mancipia patibulo destinata.

Dum verò hæc agitantur brevis ab utrinque interceſſerat armorum ceſſatio, cum Sueci noctu, majore quàm hactenus inſolentia ad mœnia procurrunt, ſtationes promovent, excubias collocant: Mirari primum Obſeſſi inter inducias hæc fieri à Suecis, tum irati directis tormentis, ac majoribus ſclopis, magnam vim lethalium glandium effudêre, eaque plumbi tempeſtas permultis virorum, equorumque noxæ fuit, ceteroſque inſomnes fecit. Hoc repentino tonitru excitatus Mellerus, turbari incipit, brevi tamen quievit, ubi intellexit ob obſidentium cauſam proceſſiſſe. Diſſimulatâ interim irâ, inhibitiſque ſuorum excurſionibus, repetito cum Obſeſſis colloquio urget deditionem, iis, quas jam propoſuerat, Conditionibus. Cum verò ii fidem in detentis Patribus deſiderarent, eamque haud ſtabilem futuram in Conditionibus tranſigendis vererentur, objicerentque, tandem

Sub armorum ceſſatione Sueci hoſtile exercent.

Obſeſſi ſtrenuè hoſtem arcent.

captivos dimittit, suoque reddit Cœnobio, faciliorem, ut rebatur, ad deditionem viam aperiturus. Nec de dedendo loco, ultrò citrò que agitari desitum est, Mellerum ad negotium accelerandum & tempus & existimatio stimulabat, Religiosi consultò trahebant moram, providebant namque, aut à rigore hyemis casurum hostem, aut cunctatione fractum illicò discessurum. Ad tractatus verò potissimùm utebatur operâ Polonorum, tanquam domesticis avibus, ad alios avocandos, attrahendosque forsan & Obsessos, aliquâ occultâ vi pertrahendos.

Tandem detentos Patres libertati restituit.

Mellerus per Polonos urget Tractatus.

Atque post dimissos, liberatosque captivos Patres, cùm urgentibus internuntiis deditionem variis argumentis, objecto etiam metu à machinis obsidionalibus Cracoviâ adventantibus, *Stephanus Zamoyscius* responsum pararet, jam jamque dicere incipientem, *Severinus Kalinius*, Præfectus Braclavienſis, Legionis Equestris Chiliarcha, interpellavit imperioso satis & protervo sermone. ¶. *An tu Zamoysci Nuntium*

Iterum per Kalinium deditionem sollicitat.

Kalinius protervo sermone Zamoyscium excipit.

tium te in Comitiis Polonis agere existimas, ut sueto ingenii, verborumque lusu & speciosis rationibus, mandato Regis Sueciæ contradicas? Et nobis æquè ac bonis Civibus Patriæ salus cordi est, cujus jacturam prudenter prævertimus ad Regiam clementiam, ejusque Protectionem maturè nos recipientes. Desine tuis consiliis Claro Monti perniciem accersere, virosque Religiosos extremis objicere periculis, quorum sanguinem nullâ unquam elues pœnitentiâ. Non tuæ opis est, damna refundere à tantis Suecorum copiis Cœnobio, Nobilitatique illata, & amplius in-

ferenda, tuæne vires infestis armis, jamque ad excidium Loci Sacri paratis resistent? Agite Patres melioribus insistite consiliis, alias impares Suetico furori, ruinam, clademque vobis ferenti. ☞ Talia jactantem paucis repulit verbis *Zamoyscius*, ad crebriores verò Melleri missitationes procrastinationibus uti, tum & variis novisque semper injectis difficultatibus rem protrahi placuit. Et ut aliquid gratiæ Melleri concedere viderentur, qui conditiones ad nutum Religiosorum limandas offerrebat, dummodò sinerent præsidium Sueticum Monasterio imponi: se quidem haud gravatè de conditionibus transacturos pollicentur, modò eas primùm à Patribus ablegati Socii, Regi deferrent, manu, sigilloque ipsius firmandas, deque loci in posterum securitate, cum ipsa agerent Majestate. Tum Mellerus aliquid suæ auctoritati detractum reputans, spondet se id potius facturum

Religiosi procrastinationibus rem differunt.

Conditiones Regi Sueciæ deferre volunt.

rum, exhibiturumque Majestati Regiæ eas conditiones certò approbandas, & è vestigio Religiosis transmittendas, quibus iter ad Regem multum temporis absumeret, non absque difficultate, discrimineque conficiendum. Urget ad extremum deditionem, præsidiumque ut recipiant, seriò monet: negant Religiosi, sufficientes sibi esse milites inquiunt, ad arcendam cujusvis insolentiam, servaturosque Locum Sacrum, si ita superis visum fuerit Regi Sueciæ tradendum: Calvinianum, Lutheranumque præsidium interea nullatenus se admissuros, quos inter & Catholicos perpetuas præviderent rixas, & loci contemptum, ab hominibus, ut moribus, ita religione disparibus. Nec literæ Vitembergii deditionem imperantes efficaciores fuêre, proindeque iterum ad arma ventum.

Negat Mellerus.

Religiosi Sueticum præsidium recipere nolunt.

Quibus & Vitembergius deditionem imperat literis Crac. datis 21. Novemb.

Biduum tormentis majoribus Ædes Sacræ, tecta, mœnia, propugnacula everberata nullo damno, silentibus uno die Obsessis, altero verò respondentibus pari fulminatione, multis hostium fatali. Sumpserant illi ani-

Impetitur Cœnobium, Obsessis acriter sese defendentibus.

Quos adventus Sladkovii animavit,

animos ab adventu *Petri Sladkovii*, qui è Prussiâ rediens à Suecis interceptus, missus erat à Mellero ad Claromontanos, ut deditionem inculcaret, contrarium is fecit, evulgato insuper arcano, videlicet Supremi Polonorum copiarum Ducis, illiusque Generalis Legati ad Regem *Casimirum*, cum obsequio redeuntis. Nec Quartianos perliben-

Referentis de Quartianorum ad Regem Joan. Casimirum reditu.

ter Regi Sueciæ adhærere, retulit, properaturosque ubi de adventu Regis Poloniæ constiterit, illius causam propugnaturos. Ceteram quoque Nobilitatem nutare, inque omnes occasiones intentam esse, fessam divexationibus: quandoquidem Sueci, militari licentiâ, avaritiâque domos Nobilium invaderent, diriperentque, neque ætati, pudorive parcerent, in sepulchra & mortuorum requietem desævirent, in Sacra præsertim, Sacerdotesque furerent, conniventibus Tribunis, & ipsis militiæ Præfectis palàm rapientibus. Proinde bono animo Religiosos esse jubet, aliam Regni faciem mox visuros, habituroque ab adventante Rege subsidia. Et ejusdem Sacræ familiæ Sodalis

lis *Antonius Paskovius*, per epistolam in Cœnobio Cracovienſi ſcriptam, Patres per omnia Sacra obteſtatus eſt, ne hoſti æquas licèt offerenti conditiones fiderent, neque illius ſe pollicitationibus, aut comitate capi paterentur. Neque enim illis credi poſſe, qui pacta conventa, firmata, publicâ tranſigentium fide ſus deque haberent, impotenterque dominarentur. Atque eas literas *Hyacinthus* Brzuchanſcius Civis Oppidi **Czeſtochowa** attulerat, inobſervatuſque ab excubiis, quas ementito Quartiani militis habitu fefellerat, intra mœniorum foſſam conjecerat, voce tamen clariori ſignificavit ſex tormenta obſidionalia, cum ducentis peditibus Cracoviâ adventare. Quis crederet! & à *Scythâ*, homine aliàs barbaro, ethnicoque animatos fuiſſe Obſeſſos: is namque cum Quartianis ad Cœnobium veniens, loci reverentiâ tactus, ſummo cum fervore, eoſdem conſtantiæ admonuit, neu hominibus exiguæ fidei, (iis verbis uſus eſt,) Locum hunc dederent, brevi ſummo cum dedecore abituris.

Obſeſſi ab Antonio Paskovio animantur, per literas à Brzuchanſcio allatas:

Et à Scythâ homine aliàs barbaro.

Tormenta Cracoviâ adducta noctu à Suecis dirigun-tur. 9. Decemb.

Post frustrà admissos, expeditosque deditionis Sollicitatores, tormenta Cracoviâ advecta, per tenebras à Suecis admoventur, tanto cum admoventium silentio, ut Obsessi non priùs intellexissent machinas venisse, quàm illæ sese ingenti boatu, sub noctis medium prodidissent. Et deinde à prima luce sequentis diei duobus è locis oppugnatio cœpta, perseveravitque eadem contentione, penè die integro: quanquam sub meridiem aliquid quietis datum, donec rediret nuntius, qui à Mellero iverat percunctatum, an Obsessi meliora sibi promitterent, & Sueticum præsidium recipere vellent, sed ad crastinam deliberationem rejectus, hostium fervorem auxit, continuè Cœnobium oppugnantium. Trecentis & quadraginta vicibus illo die explosa tormenta fuêre, qui attentius numerarent, paulò majori cum Obsessorum damno: namque inter duo propugnacula lorica muri quatefacta, decussaque est, & ædificiorum parietes rimam alibi fecêre, tormentorum duæ rotæ fractæ, inque eodem propugnaculo,

Atrox oppugnatio Clari Montis non absque damno. 10. Decemb.

culo, tres ex præsidiariis cecidere, totidem equi perempti. Nec interim sibi Claromontani deerant: nam & tormentis rotas subministrabant, saxa, trabes, in subeuntes devolvendas, terram, ligna, simum, ad obstruendam muri loricam comportabant, & hæc quidem ab imbelli sexu, aliisque non impigrè facta. Milites è propugnaculis majoribus scalis, hostium vicinas petebant stationes, certa cum ibidem consistentium pernicie, ipsæque machinæ, qua hostis feriendi dabatur occasio, explosæ. Ac præter complures cæsos, tormentorum ministri quinque accensi pulveris bellici flammâ, exoculati. Accidit que res memoranda. Erat in Orientali Clari Montis propugnaculo librator tormentorum Germanus suspectæ fidei, quam in machinis librandis nunquam probaverat, cùm derepentè hostili appetitus globo, sed qui tantùm femur perstrinxerat livore cutis relicto, quasi à monitore stimulatus, ut rem suam fidelius, attentiusque ageret, mox ira mixta dolori accedente, librat tormentum satis feliciter, hostilemque

Obsessi strenuè hostem repellunt.

Non sine hostium pernicie & machinas dirigentium.

Librator Germanus aliàs suspectus, melioris fidei casu admonetur.

machinam obsidionalem rumpit, pulverem bellicum dissipat, libratore eodem pilæ impetu discerpto.

Mellerus transfert oppugnationem ad Occidentale propugnaculum.

Atque post acerrimam ejus diei oppugnationem, cum se eâ ex parte parùm adhuc profeciſſe Mellerus videret, transfert impetum, paremque contentionem ad Occidentale propugnaculum, quippe non satis validum esse à quopiam didicerat exploratore: Jam verò *Petrus Czarniecius*, consilio hostis prævisо, subitaneâ munitione loci, aliàs debiliori, providerat, & post explosa multoties tormenta, irritâ operâ inglorius hostis quievit: eademque nocte compluria suorum cadavera spectavit: Namque urgente acri hyemis rigore ad succensos largius ignesa dmoti, mox à relucente flammâ proditi, pilarum ictibus, designabantur, magno cum exitio; quod & postridie Mellerum manebat, nisi tempestivè experrectus lecto interea nepoti ex sorore cessisset, quem in ipsius stationem advolans globus ibidem cubantem oppressit.

Noctu plurimi hostium sternuntur.

Melleri ex sorore nepos interficitur.

At Mellerus conceptam in Obsessos i-

ram,

ram, mox effusurus, operi continuo insistit, promovetque obsidionales accessus versus Occidentale propugnaculum, rusticis ad opus compulsis, dumque illi noctu trabes, sed potissimùm vimineos corbes quinque cubitis latos, fimo oppletos, ad suggestus tormentarios advolvunt, observati ab excubitoribus à niviſque candore aliquid lucis adferente deprehensi, tormentis, sclopisque appetiti, operas linquunt, sed multo perfusas sanguine. Apparuit tamen sub primum diei crepusculum tormentum obsidionale, contra propugnaculum admotum, directumque, sed continuis globorum emissionibus, pulsis, fugatisque rei tormentariæ ministris, & ipsum fractum, metu Obsessos liberavit.

Promoventur Obsidionales accessus, magna cum hostium clade.

Tormentum bellicum fractum.

Ferunt hisce diebus præstigias aliquas ab hoste ad oppugnandum Cœnobium advocatas: quippe surgentibus nebulis spissis, fœtentibusque tanta caligo aërem obtexerat, ut omnem Obsessis aspectum adimeret, hostibus verò ad appropinquationes operum sub ipsa mœnia magnam daret opportunitatem.

Præstigiæ ab hostibus in subsidium vocatæ.

tem. Quod quidem prout ab ipsis accepi Claromontanis, huic loco inserere non dubitavi, illorum fidei innixus, præsertim cùm à Sacerdote ad id designato, sacrorum vi carminum subitò depulsas, non amplius comparuisse iidem retulerint. Tùm verò & precibus, juxta Ecclesiæ ritum, desuper tormenta, sclopos, bellicum pulverem, ceteroſque apparatus recitatis, exarmati suis præstigiis hostes, illisque infernali atramento contra omnem vim ferri, plumbi, scriptis characteribus deletis, promiscuè sternebantur. Et hæc strages Militum aliò vertere oppugnantium impetum coëgit, itumque ab Occidentali ad Orientale propugnaculum. Sed ut ad Occidentem Solem spes diruendi propugnaculi, mœniorumque consepulta fuit, ita & ad Orientem tot tamque crebris pilarum emissionibus excitata non revixit. Unica jactura fuit Joannis Adolescentis hostili perempti globo: Enimvero fatale hoc nomen Obsessis fuit, quippe tres uno ictu primum, post quatuor, diversis vicibus ejusdem nominis à globorum

Dissipatæ à Sacerdote precibus recitatis, cum hostium strage.

Orientale propugnaculum impugnatur.

Joannis nomen Obsessis fatale.

vio-

violentiâ occubuêre. Et Mellero novus iterùm supervenerat terror, cùm illatus in ipsius stationem globus in interiore ædium parte, uni ex militaribus Præfectis familiarius secum colloquenti, vocem & spiritum intercluſit.

Continuæ oppugnationis, pertinaciſque moleſtia, inaſſuetos bellico furori, ſuæque ſolitudini innutritos viros Religioſos ingenti afficiebat tædio, accreſcebatque metus, tum à proſperis Suecorum in Polonia ſucceſſibus, tum à prætervolantibus globis, ignibuſque ſparſis, exitium Cœnobio minitantibus, dejiciebantque magis imbelles animos trepidantium Nobilium clandeſtini ſuſurri, & nuper duorum, vel maximè, qui cum licentia Melleri, deſperatis Cœnobii rebus acceſſerant, ut unus illorum duas Sorores Sanctimoniales, alter verò Conjugem & filium inde abduceret, quibus cum id denegaſſet *Kordecius* (quod Mellerus ominatus fuerat,) ut omnem ſuſpicionem hoſti de Obſeſſis, quaſi jam deſperantibus, conſternatiſque præriperet, tum verò majus exori-

Religioſi ex metu, tædioque diditionem expoſcunt.

exoritur Religioſorum murmur conquerentium, deditionemque expoſcentium. Quod poſteaquàm ſenſit *Kordecius*, Cœnobii Moderator, extemplò Patres, ſocioſque convocat: & quandoquidem illis ita videretur Locum Sacrum hoſti permittere, diverſæque religionis hominum impietati tradere, iniquum tamen, neque ſine piaculo foret, ſi nemo Religioſorum interea cultui Divino attenderet, inſerviretque, & univerſi excederent perpetuo notandi probro deſerti loci, tantâ hominum veneratione celeberrimi, ſuæque fidei concrediti.

Kordecius trepidantium animos confirmat, & ad tolerandam obſidionem animat.

Darent proinde confeſtim ii nomina, qui *pro gloria DEI Virginiſque Sanctiſſimæ honore* remanere vellent: Sibi quidem & aliquibus decretum eſſe, fugere hæreticum conſortium nullatenus ferendum. Alto defixi ſtabant ſilentio Religioſi: & cùm nihiletiam viritim requiſiti reſponderent, tum *Kordecius*: Viderent jam, quam abominandam prorſus rem cogitarent, ſuaderentque, & ſuo Inſtituto minimè conſentaneam. Locum

cedere

cedere hostibus, & quidem Cœlitum cultui infensis, quid aliud est, nisi honorem illorum conculcandum præbere? Hicne est erga Deum amor? isne erga *Deiparam Virginem*, unicam Patronam, clementem ac beneficam, gratus animus? confiderent tantùm illius patrocinio, ejusque honori labores, vigilias, molestæque obsidionis incommoda, tantisper dedicarent; nec se vano metu abripi sinerent. Ab illa universo Regno afflicto solatium expectandum esse, illam ex hoc MONTE, veluti *Reginali Solio*, non defuturam *Poloniæ*, cujus se *Reginam* aliquando professa est, & quæ secedente *Joanne Casimiro, Vicarium*, (si ita dicere fas est,) *regimen suscepit*, placatâ DEI irâ, hostibusque prostratis, feliciter iterum committendum. Esse & externæ opis satis ad propulsandum periculum, stare pro mœnibus alacres milites, sufficere apparatum bellicum, nec famem extimescendam à provisâ satis superque re cibariâ; unicam tantùm Patres hosti oppugnanti opponerent constantiam; resiliet ferocientis impetus, & quamvis universam

ſubegerit Poloniam, hoc in MONTE potentiæ Sueticæ mox ruituræ inſcribetur.

¶. *Non plus ultra.*

Conquieſcunt aliquantùm Religioſi:

Conquievêre Moderatoris ſui *Kordecii* cordatâ animati voce Patres, at non diu: quippe recurrente ſæpius pavore, redibant querelæ, tædia, faſtidia; indeque deſiderium cum hoſte tranſigendi, quæ quidem ne multoties, & cum nauſea legentium memorare neceſſe habeam, paucis complector: Claromontem utrinque accerrimè oppugnatum fuiſſe, extrà à Suecis, intus ab imbelli trepidantium turbâ, deſperante, urgenteque deditionem, non abſque motu quandoque & violentiâ.

Sæpiuſque iterum tumultuantes coërcet Kordecius.

Verùm *Kordecius* cautus, ubique pervigil, & præſidiorum alacritatem accendebat, & Religioſorum, quâ authoritate, quâ crebris adhortationibus firmabat conſtantiam, & Nobiles motuum incentores gravibus reprimebat verbis, ita ubique & externis & internis implicito curis propitium adfuit Numen, & *Loci Sacri Virgo Mater Patrona.*

Interea Mellerus pertentatis ubique aggre-

grediendi Cœnobii modis, quo facilius iter invadentibus sterneret, mutato consilio, non tamen priore penitus omisso, ad Meridionale latus transfert oppugnationem. Eminet illa ex parte magnifica Templi structura, cui adhærentes Divis Sacratæ ædes, in orbem educta attolunt fastigia: hæc itaque illius meta fuit, ad quam tormentorum ictus direxit: Namque tecta Templi, ædiumque Sacrarum, ab igneis impetita globis, flammam conceptura sperabat, & ipsum Templum ob crebra altiorum fenestrarum interstitia, inter quæ muri exigua intercederet latitudo, converso illuc tormentorum impetu, quatefactisque continuè parietibus, procul dubio casurum exspectabat summo cum defensorum periculo: quippe in tam angusta loci area à ruinis tantæ molis opprimendorum. Sed à primâ luce ad meridiem continuæ emissiones pilarum, jactatique ignes, nihil profecêre, unus tantummodò globus per fenestram advolans interiori Templi parieti allisus, cum perfracta muri parte, summo cum fragore pulverem

Meridionale Cœnobii latus impetit Mellerus.

Religiosi è Templo fugantur.

excitassèt, Religiosos, tunc Officio Divino intentos, in fugam conjecit, totius Templi ruinam, ut illis tunc videbatur, evitantes. Alter verò globus flammam ferens perterrebratâ portâ, trabem sublicii pontis & pendentes è muro sclopos disjecit, comminuitque.

Atque cùm ex hac aggressione nihil commodi Mellerus retulissèt, exile verò damnum Obsessi, aliter adoriri murum cogitat, & siquidem rupes palam ligonemque aspernaretur, Olkusio claro argenti fodinis Oppido Latomos advocat, qui nocte dieque operi insudantes rupem cædendo excavarent.

Latomi ad excavandas in rupe fossas advocantur.

Et à Cœnobio remotius utcunque labor processerat, promovebantque operum appropinquationes sinuato itinere ad declinanda Obsessorum tela, verùm ubi unius stadii intervallo muris ac propugnaculo Orientali, quod contra tendebant, adrepsêre, à pertinaciâ rupis moram faciente detinebantur, summâ ut cum difficultate molestiaque paucis in dies passibus progrederentur.

rentur. Quod dum illi faciunt, præsidiarii, duce *Stephano Zamoyscio* medio plane die, præsertim quòd in luce ab hostibus non timerentur, nuper per tenebras exagitatis, ideóque noctu cautioribus, per inobservabilem egressi portam è fossa erumpunt, tanta pernicitate, impetuque operas invadunt, ut omnibus cæsis, duo tantùm furori se subduxerint: post in proximam hostium stationem sese intulêre, dilapsisque fugâ Suecis, tormenta duo pari, quo antea fecerant modo, corrupêre, demum sublato clamore, hostes palantes insequuntur, cædunt, donec à numeroso superveniente equitatu repressi, sub propugnacula primùm, post intra ipsa mœnia se recepêre.

A Zamoyscio excurrente cæduntur, & hostes è proximis stationibus fugantur.

Neque tamen Mellerus in continuo armorum fragore omisit occasionem interpellandi Obsessos de deditione. Præbuit illam inventum à Quartianis *argentum Cœnobii* stagno immersum: Ii namque commodius piscaturi, aquas aliò derivarunt, detectoque mox fundo & argentum detegitur, pertinereque ad Cœnobium Clari

De Argento Cœnobii in Stagno invento.

Montis certis ex notis dignoscitur.

Abstinuit militaris manus à rapina: magnam eo solo nomine, quia in militia raram emerita laudem Equestris Turmæ *Krzeczevii*, cui is bolus obtigerat, & *Morskovius*, unà cum suis commilitonibus restituendi argenti spem fecerat, idem simili scripto docuerant, *Nicolaus Karminius*, & *Joannes Trupscius*, quorum famuli piscatores, hunc tam precioſum piscem attraxerant. Sed jam præmonitus erat *Kordecius*, ab *Alexandro Jaroszevio*, qui in speciem educendæ Obsessæ Conjugis ad Cœnobium adveniens, cùm oretenus non posset, Suecis sibi adstantibus, sermonesque observantibus, cautè ad latus projecta schedula, argenti inventi notitiam aperuerat.

Offert illud Mellerus Religiosis, si in deditionem consenserint.

Et hæc quoque jam ad Mellerum pervenerat, perque Equitem Polonum, multa priùs præfatus de suo erga Viros Religiosos affectu, quosve promptius haberet beneficiis ornare, quàm perditum ire vellet, nisi illorum hanc suam propensionem respueret pertinacia; pollicetur argentum inventum,

Cœ-

Cœnobio è vestigio restituendum, si deditionem non aspernarentur Obsessi, præsidiumque Sueticum reciperent, quod ille quantum fieri posset impositurus esset Catholicum, unà cum suo Præfecto *Duce Hassiæ*, viro bono & Catholico: ac multis suadenti deditionem Nobili, pluraque ingerenti respondet *Kordecius*: Magni se æstimare affectum, benevolentiamque Vicarii Generalis, sed de præsidio Claro Monti imponendo, ne cogitaret amplius, quo namque superinducto, inter Catholicos & hæreticos, perpetuam dissensionem præsentiret, nullamque peregrinantibus populis securitatem.

Respondet Kordecius & præsidium Sueticum penitus respuit.

Cui malo avertendo, inter Tractatus institutos, id se magnoperè à Mellero petiisse, ut huic, quod nunc est, præsidio, *Polonum præficeret*, à suis proponendum Religiosis, ita & Regi Sueciæ satisfactum & Loci Sacri indemnitati, pietatique *Virginem Deiparam* colentium, provisum fuisset, *Argenti restitutionem* oblatam mereri quidem gratiarum actionem, nisi beneficium duriori æstima-

ret

ret conditione, nolle se, suosque tam vili pretio Clari montis immunitatem, libertatemque vendere, quam omni auro, argentoque, ita docente *Paupertate Magistra*, præhaberent, vitaque ipsa cariorem ducerent.

Melleri de hoc argento cum Quartianis contentio.

Nec restituendi Argenti sincera mens fuit Mellero, hamum hac offa obductum objecit, ut Obsessos attraheret: namque ubi à Quartianis inventum intellexit, sibi è vestigio tradi postulavit, orta desuper contentione cum Severino Kalinio, Chiliarcha *Polono*, obluctanteque, quod jure belli ad acquirentem pertineret: tandem sequestro interposito retineri permisit, relicta lite Regis Sueciæ decreto decidenda. Interea *Quartiani*, nihil morati sequestrum, modica parte sepositâ, ad evitandam à Rege Sueciæ difficultatem, de qua etiam transmittenda imposterum cavent, *Argentum Alberto Rychalscio* Brzeznicensi Præposito tradunt, quod obsidione solutâ Cœnobii Moderatori integrum restituit, egregium *erga Deiparam* militiæ Polonæ pietatis *argumentum*.

Tandem illud post Obsidionem redditum.

Sub-

Submisso hisce diebus *Cracoviâ* novo apparatu bellico auctior Mellerus, Cœnobii oppugnationem magnis viribus destinabat, & Civis ille Częstochovienſis *Brzuchanſcius*, literis in fossam injectis monuerat Religiosos, quantus illis instaret labor à formidanda, jamque instructa aggressione: recensuitque murales machinas, scalas, uncos ferreos, globos ignem ferentes, tela, aliaque instrumenta in copiâ nuper advecta. Atque hoc pietatis Officium *Brzuchanſcium* penè perdiderat: namque indicio sacci nigricantis relicti, in quem aliquot pisces Religiosis dandos conjecerat, à candore nivis proditi, ab excubitore detectus sagoque militari, sub quo latuerat, exutus, tandem quæstionibus subjectus, in horas carnificis laqueum expectabat. Aliter *Deipara* rependit Clientis piam pro Monte Sacro sollicitudinem: jam enim à tortoris manu languenti, talem se illi spectandam præbuit, qualis in Imagine Claromontana visitur, flexitque Melleri animum, ut quem jam suspendio addixerat, exiguo argenti pre-

Novus apparatus bellicus Cracoviâ submittitur.

De quo nuntiat Obsessis Brzuchanſcius.

Capitur ille à Suecis, torturis addicitur capite plectendus.

Liberatur à Divâ Virgine.

tio contentus, ſalvum dimitteret.

Oppugnaturus Clarum montem Mellerus, iterum Obſeſſos per literas compellat. Datis 24. Decemb.

Antequam verò oppugnationem aggrederetur, placuit per literas Obſeſſorum animos explorare, ultimóque monere: velentne Clarum Montem Regi Sueciæ dedere, an belli ultimam experiri aleam. Scriptæ verò hunc in modum erant:

¶. *Quamvis nomine, juſſu, & authoritate Sereniſſimi, ac Potentiſſimi Regis Sueciæ, Domini noſtri clementiſſimi*, noſtra adhibita, partim leniora, partim ſeveriora conamina, apud vos alicujus ponderis ac momenti fore fuimus arbitrati, attamen & Regem & nos pertinaciſſimâ veſtrâ obſtinatione ſpe fruſtratos, ſpecieque ac prætextu ſimulatæ ac iteratæ veſtræ accordationis penitus eluſos hactenus

ctenus nos experiri cogimur. Cum verò nihilominus Regia eaque firmissima vestrûm non deferendi fortalitium stet sententia, pro quâ exequendâ nostros in tantum cum Deo continuatos esse labores videtis, ut etiam jam tum vestros ad muros machinæ nostræ cuniculares quàm proximè accesserint, simulque requisitis aliis ac ignivomis bellicis machinis ante biduum Cracoviâ advectis ad dolendam totius, & Cœnobii eversionem & vestri internecionem, nos instructos advertitis, utique & Dei & Regis nostri indolem imitaturi Christianâ mente extremâ, quæ sub manu sunt antequàm

Cuniculis Obsessos terret.

aggrediamur, vos per Deum ac Sanctam Religionem veſtram, ultimâ vice tandem ac ſemel pro ſemper, hiſce admonitos volumus, ut & loci Sacri & ſumptuoſiſſimi Templi ac ædificii, propriæque conſcientiæ, ac vitæ ratione habitâ decenti ac morigerâ erga *S. R. M.* Sueciæ deditione, eaque ſacris ac Religioni veſtræ nullatenus detrimentoſa, tum veſtri, tum loci celebris incolumitatem, ſtrenuè & ingenuè demum procuretis. Moram, quam ſolito more mutuis tranſactionibus imponere forſan quæritis, res præſens non patitur. Brevi igitur hiſce perlectis, nos ut reſolvatis, ex-

pe-

pediatisque ipsa suadet necessitas, Clementiam hancce Regiam ultimatò vobis oblatam, si pervicaci aliquâ vestrâ pertinaciâ, (quod haud speramus,) respueritis, nos sanè de totali vestri omnium interitu, Sacratissimique ac in toto Orbe Catholico decantatissimi Loci incineratione ac eversione funditus futurâ, ac tandem factâ, sanctè protestando coram Deo, Rege nostro, ac totâ Christianâ universitate excusatos cupimus, præsentesque satis benevolas, ceu perpetuum, intra Regiam Sueciæ Majestatis clementiam, vestram obstinationem monumentum, toti mundo conspi-

cuum daturi erigemus, imò quin vobis vestri de salute cura, sine laxa mora sit futura, nulli dubitamus.

Qui nulli fuêre ob rupis pertinaciam:

Quod de machinâ cuniculari innuit Mellerus, res hæc ad terrorem evulgata fuerat: namque aliquot militares Præfecti Suetici ad Claromontanos venientes, famam sparserant cuniculorum, terrentesque simul & miserantes asserebant: jam sub ipsis propugnaculis fossis excavatis inclusa bellici pulveris vascula latere: quæ subterraneâ viâ prorepens ignis mox accenderet, ultimâ cum Cœnobii ruinâ, si Obsessi contumaces esse pergerent. Verum nota illis erat rupis pertinacia, quæ cuniculorum impatiens operas in cassum desudantes abegerat, vanaque jactantibus reponebant: Si suppositus latet intra Cœnobium pulvis, cur non accenditur? cur tantopere urgerent deditionem, quæ in illorum esset potestate? agerent rem suam cuniculis, quandoquidem aperti Martis non succederent conatus. Et

Ideoque ab Obsessis vanitas hostium exploditur.

Præ-

Præsidiarii audacter hosti insultabant: quippe *Joannem Casimirum Regem* è Silesiâ redeuntem Zywecii constitisse certò acceperant: à quo etsi subita subsidia sperare non poterant, tamen oppressam Nobilitatem mox ad reducem Dominum confluxuram credebant, bellique Duces rejecto Sueci obsequio Regem suum veneraturos: Proindeque Suecos novo distentos negotio Clari Montis obsidionem soluturos. Atque majore cum animo licet semper impavidus, sibique constans *Kordecius* ad literas Melleri respondet: Agnovisse se multoties illius in agendo secum clementiam, satisque patientem & æquanimem, transigendi negotii finem hucusque expectasse, & quamvis non iniquum videri poterat, ut ad votum illius *S. R. M.* Sueciæ se cum Monasterio suo dederet, tamen quia justissima sua postulata rejecisset, hanc se moram feciisse non à temeritate prolongationis faciendæ, sed à formidine immunitatis labefactandæ provenientem. Nunc verò tam benigna illius admonitione provocatus libenter præcisâ omni

Eorum ab adventu Regis Joannis Casimiri in Poloniam major animus.

Ad literas Melleri respondet Kordecius, & aliquot dierum inducias petit.

omni dilatione deditionem æquis conditionibus acceleraret, nisi festorum gloriosissima *Natalis Christi* solennitas instaret, cujus haberet rationem, sibique humiliter petenti interea armorum cessationem concedere dignaretur. Daret quoque sibi ad Superiores recurrendi facultatem, quorum consilio, mandatoque accepto, finem Tractatibus imponeret.

Idem scribit Wrzesczevicio.

Scribit etiam Comiti Wrzesczevicio, illiusque operam implorat in iis obtinendis, quæ Mellero proposuisset postulatis, inque procurandâ tantisper armorum cessatione, donec consulti Superiores suam illi explicarent voluntatem. Literas, qui ferret comparebat nemo, cunctis recusantibus officium, quod earum latores asperè tractatos vidissent, proindeque nolebant se hostium fidei suspectæ credere.

Mendica Anus Constantia literas ad Mellerum & Wrzesczevicium fert.

Erat mulier ætate provectâ *Constantia* nomine, è mendicantium numero, intra fossas mœniorum toto obsidionis tempore, excavatâ in rupe latitans, & exiguo conducta pretio, Domos obstantes defensioni

suc-

succendebat, hostium pilas decidentes legebat, alimenta quæcunque conquisierat vendebat. Hæc perferendas accepit literas, nocteque egressa, ad Suecorum venit stationem, primúmque à Præfecto excubiarum non sine risu excepta, mox ad Mellerum deducitur. Is quidem nullum tunc dedit responsum, cum Wrzesczevicii tantùm epistola revertitur: in qua post exprobratam Religiosis pertinaciam, rejectamque Regis clementiam, dicit se permultùm adlaborasse, ut justam Generalis iram leniret, ab ipsorum fraudibus, fallaciisque meritò provocatam, tandemque se armistitium impetrasse, diei unius, *qui Christo nascenti sacer esset.* Caverent tantummodò data fide Mellero, se postero die statim ad tractandam deditionem accessuros, ad extremum epistolam iis verbis concluśit: ¶. *Per Deum, Virginemque Sacram vos obtestor, ne putetis hæc me vobis in vanum dicere.* Experiemini proh dolor,

Cum Wrzesczevicii tantùm responso revertitur.

quod non ſperatis, nec putatis, ſi vobis hæc noſtra oblatio placet, ſine morâ reſponſum dent: nam hac nocte & cras veſter adeſt interitus, quem ego impedire non potero, niſi ea, quæ ſuperius vobis dixi, faciatis.

Hoſti ceſſationem armorum promittenti non fidit Kordeeius.

Promittenti ceſſationem Armorum hoſti, non adeò fidebat *Kordecius*: namque dies feſtos, maximè inſidiis, obnoxios, vetus quoque militia notaverat, totus itaque in eam incubuit curam; obſervare Suecorum conſilia & præcavere, Præſidiarios obire, hortari, tormentorum libratores ſui officii admonere, iiſque homines ſtrenuos operi illorum advigilantes, præficere, & aggreſſionis certus, jam de telis, trabibus, ingentibus ſaxis, è muro in hoſtem ſubeuntem devolvendis ceteriſque ex uſu militiæ rebus neceſſariis, ſatis providerat. Et minari quidpiam videbatur repentinum inſolitus noctu in caſtris Suecorum ſtre-

ſtrepitus, ignium accenſorum, latéque collucentium frequentia, militum turmæ, ultra ſolitum majori auctæ numero, hinc & inde comparentes, quæ omnia ſollicitos tenebant Claromontanos, ideóque attentos ac pervigiles & ad excipiendos hoſtes perquam animatos. Et quïa nox erat *naſcenti* dicata *Deo*, nihil tamen intermiſſum eſt à Divino Officio, ſacra peragentibus Religioſis, ſummâ cum pietate, debitoque feſti ſplendore, pariter de die, Divino cultui, attendentibus. Quem ſub meridiem interrupit Mellerus, namque à Septentrione, muralibus tormentis, magnâ vi Cœnobium impeti juſſit, perſeveravitque explodentium continuus furor uſque ad veſperam, aliquo cum Obſeſſorum terrore: quippe pilæ perterrebratis Monaſterii parietibus, ubique pervolantes, metum Religioſis incutiebant, ſed maximè globi, ferro, flammaque gravidi, ejuſque vi diſſilientes, cladem, incendiumque ferentes, permagnam trepidationem concitabant. Tunc profectò quicquid à machinis ruinæ murorum, à can-

Noctem Natalis Chriſti devotè celebrant Religioſi.

Die Natalis Chriſti Clarus Mons acerrimè oppugnatur.

dentibus globis flammæ, cædisque expectari poterat, summo conatu, pertinaci impetu, exeruit Mellerus, donec sub vesperam rupto, quo nullum majus fortiusque ad mœnia concutienda habebat, tormento, dissilienteque & ipsa oppugnatio interrupta finem accepit. Abhinc siluêre tormenta, quasi horrendus unius exitus, ceterorum ora obstruxisset, ne amplius contra Locum Sacrum blasphemos vomerent globos: Quanquam & Suecis instabat crepicordium, ab irritâ obsidione mox recessuris.

Machina obsidionalis miro casu rumpitur, quæ finem oppugnationis obtulit.

Et hujus quidem ultimæ oppugnationis acres conatus, Dexteram Excelsi repulisse, repressisseque, fatendum est: quandoquidem nec jactati ignes, nec multoties explosi globi, permultùm detrimenti, cladisque intulissent. Imò mira de tormento rupto prodidêre, qui præsentes, propiusque adfuêre, quasi globus à muri pariete, in quem allisus fuerat, impetu retroactus, suam illam, è qua ejectus erat, machinam redux petierit, fregeritque occiso libratore. *Petrus* Okrasá / Vir Nobilis, qui eo die commeatum

Mirum de hac machina, narrante Petro Okrasa.

tum in hostium castra advexerat, id palam asserere non dubitavit, certus ab inspecto globo, cum nec ejusmodi in Cœnobio, nec tales insuper machinæ reperirentur, quæ tanti ponderis, ejusque magnitudinis pilas ferrent. Insolitum accidisse quidpiam Melleri animus, è suâ remittens ferociâ, detumescensque monstrabat: namque & à milite, & à copiâ rerum ad obsidionem, oppugnationemque spectantium satis instructus, veluti desperato successu eodem vespere, Patres Claromontanos compellavit, objectaque primùm pertinacia, in detractata, multisque modis elusâ Regi Sueciæ subjectione, tandem duplex medium proposuit, iis verbis: ¶. *Aut fortalitium vosque omnes in Regis, ac* Domini nostri clementissimi protectionem, aut præsidium hodie dedatis, aut Regiæ suæ Majestati juramento submissionis, obedientiæ ac fidelita-

Mellerus mitior Religiosis duo proponit media.

25. Decemb.

Aut fortalitium dedendum, aut lytrum persolvendum.

tis prius præstito in debitam satisfactionem pro diuturna illa obstinatione & damno, per hanc toti regioni illato, simulque in debitam imperii recognitionem, ipsissimæ Regiæ Majestati vos Religiosi, quadraginta millia Imperialium seu Thalerorum, vos verò Nobiles viri quotquot vestrûm sunt in fortalitio, viginti millia Imperialium sine ullâ morâ aut refragatione solvatis. Sic vobis missa obsidione & de quietatione, & de pace sufficienter prospiciemus, simulque vos & vestra omnia de securitate certificabimus. Sin minus, & vos dilemma hoc tolerabile non actua-

liter

liter ſolvatis, neque in unam, neque in alteram harum inclinetis, aut utrilibet annuatis, ac ſubſcribatis, ideóque omnem pacificæ tranſactionis conditionem excutiatis, ſcitote, quod licet nec verbum, nec ferrum, nec pulvis, nec ignis vos mitigaret, tamen obſidium veſtri ac fortalitii, nullo modo propterea penitus ſolvendum, ſed in confinio, & in circuitu trium milliarium, omnes Civitates, pagos ac villas, ſimulque omnes illorum Nobilium, qui in fortalitio contra R.M. Sueciæ morantur, ipſique refragantur, (quos nominetenus novimus cunctos,) poſſeſſiones ac bona, direptionibus,

bus, flammâ & igne funditus devastanda ac evertenda, imò in cineres, ac favillas redigenda trademus. Vos ipsi neque in fortalitio perpetui, neque extra illud tuti existetis, sed pro tanta malitia & obstinatione, Busiridis ara, ac Pericli tauro digna imposterùm ubi, ubi offendemini, non ære, sed corpore, non nomine, sed sanguine luetis, adeoque æquali mensurâ pro merito tali retaliabimini.

Mellero poscenti pecuniam egestatem opponit Kordecius.

Altero die *Kordecius* respondet: Felicius Mellero postulatum cessisset, si à principio Obsidionis eam proposuisset Summam, quæ salvis bonis, rebusque integris, colligi, acquirique potuisset. Nunc iis partem ab igne, partim à milite absumptis, indeque consecutam egestatem, omnem sibi contribuendi ademisse modum, facultatemque Regi

Regi Sueciæ nunquam se fuisse rebelles, (semper enim sibi constare erga Principes Religiosam observantiam,) quandoquidem Præsidium unà cum præfecto Polono justis ex causis relinqui petiissent, denegatum id, simulque & virtutis probandæ occasio sublata. Eò tandem rem deveniisse, ut hæc repulsa & summam Religiosis inopiam attulerit, & Loco Sacro celeberrimoque gravem injuriam irrogaverit: de quo meliora imposterum cogitaret Mellerus, habiturus Religiosos sui apud Deum memores. Jam Wrzesczevicio scribit apertiùs, monetque non esse Catholici hominis loca DEO dicata aggredi, armisque infestis oppugnare, tantò magis hunc *Deiparæ Imagine* celebrem, quam supplici cultu, olim adiisset, & nunc scire, remque sibi perspectam scribere, illum hîc aliquoties à lethali servatum casu, ope non dubiâ *Virginis*, pio affectu olim imploratæ: contineret itaque hostilem manum, beneficii *Virginei* memor, non diuturnam aliàs, si contrà pergeret, cœlo exprobraturus patientiam. Atque iis literis ad-

Wrzesczevicio acrius respondet.

Loco pecuniæ mittit imaginem Divæ Virginis Claromontanæ & Historiam.

jungendam fortasse aliquam pecuniæ spem expectabat Mellerus, sed ejus loco mittit exemplaria duo, *Historiæ Virginis Claromontanæ* Germanicum unum, Polonicum alterum, insuper aliquot imagines è prototypo desumptas. Horum omnium latorem fecit *Constantiam* Suecis notam, minusque illorum contumeliis obnoxiam, si militares jocos, risusque excipias.

Variæ diei Natalis Gratulationes intra propugnacula factæ hostibus terrorem, post admirationem conciliant.

Jam dies Divo Stephano Protomartyri sacra illuxerat, cùm mori patrio indulgentes Obsessi, gratulationem diei *Natalis Domini, festorumque*, cum felici apprecatione adornant: Usitatum namque tunc Polonis invicem sibi xenia dare, & accipere, & domesticæ familiæ heros aliquo officii genere salutare, remuneraturos obsequium, promptamque voluntatem Clientum. Primi itaque in Cœnobio comparuêre *Musici*, qua voce, qua vario instrumentorum genere *Cœnobii* Moderatori, Patribus, & qui è Nobilitate insigniores aderant, *Nati DEI festum* gratulantur *diem*, postque famulitii Monastici varios applausus, è propugnaculis, mœnibus tor-

tormentorum fragor erupit, majorumque ſcloporum repetitæ exploſiones, pilis in hoſtium caſtra volantibus. Ii verò rei novitate perculſi, ignarique, quò tam repentinus Obſeſſorum impetus tenderet, miſceri, ſtationibus deſertis fugam arripere incipiunt. Sed jam exercitus Duces à Polonis patrii moris notitiam acceperant, nec ſine admiratione erumpentem ſubitò audivêre fragorem, tantùm videlicet Obſeſſis ſupereſſe animi, ut in ipſo belli fervore & Muſicæ vacarent, & hilaria non intermitterent: indeque & apparatus bellici copiam, & præſidiariorum æſtimantes alacritatem, cùm hactenus nihil ad ipſorum proceſſiſſet votum, Obſidionem ſolvere parant.

Tandem hoſtes obſidionem ſolvunt. 27. Decemb. Die feſto. S. Joannis Euang.

Noctu itaque deducunt ex ſuggeſtibus machinas, ipſi verò diluculò exercitum movent, ſuisque cum Præfectis, diverſas in partes abitura agmina partiuntur. Et Mellerus Vicarius *Generalis* Petricoviam conceſſit, Dux *Haſſiæ* Cracoviam, *Sadovius* Siradiam, *Comes* Wrzeſczevicius Vielunium repetiit.

Obsessi Deo Liberatori & Virgini Matri gratias agunt.

At Patres, Obsessique omnes, recedentem spectantes hostem, *Deum Liberatorem*, Sacro gratiarum carmine adorant, & *Magnæ DEI Matri* grates persolvunt, quod ejus ope, precibusque *apud Filium*, *Locus Sacer* conservatus, hostilem effugerit ferociam, neque permiserit se ex eo sacrilegè dejici, unde *totius Poloniæ unica spes* dependebat. Ac profectò consideranti mihi attentius, quæ in hac Obsidione evenerant, nihil humanis viribus, aut consilio dandum esse, censeo: Cœlestis ea cura fuit, indeque evidens auxilium, non *Polonis* tantùm, sed *universæ venerandum Christianitati.*

Ibant hostes Clarum MONTEM obsessuri, non tantùm arma in excidium expedientes, sed impuri oris linguas acuentes, magnâ cum *Dei Matris* contumeliâ. Audiebantur voces, (ut ceteras taceam, quas Hæreseon Schola profitetur, docetque.) ¶. *Videbimus hanc vestram Mariam, an vobis aliquid sit allatura subsidii.* ☞ Præbuit illa se videndam, perstrinxitque impu-

Verba hostium contumeliosa in Deiparam jactata.

impudentes oculos, imò multorum clausit, nihil aliud impostorum visuros, nisi æterna supplicia, miserorumque cruciatus, reliquit aliis, ut commilitonum crebra deplorarent funera, spectarentque turpis recessus ignominiam, perpetuumque dedecus.

Super mœnia ac propugnacula Beata Virgo apparuit.

Et profectò visam *Dei Matrem* super mœnia ac propugnacula, magno hostium exitio, non referrem, nisi similia olim evenisse, à magnisque prodita authoribus extarent exempla. Atque nuper *Blasius Vadovius* Cœnobii Vieruszovienſis, ejusdem Paulinæ familiæ Moderator, *Georgium Eichner*, & *Arentium Lukman*, Sueticos Præfectos referentes audivit, ab eo sedulò inquirentes:

Hostium testimoniis probatur.

¶. *Quænam*, inquiebant, *est in vestro Monasterio Częstochovienſi saga, quæ cærulco amicta velo sæpius egressa Monasterii muros obambulabat, quandoque super illorum fastigia residens ad cujus aspectum multi Nostratium concidebant exanimes, ita*

ut ea prodeunte, vultum demittere ac operire oculos debuerimus. ❧ Hæc juratus *Vadovius* postmodùm retulit, & passim id à Sueticis militibus evulgatum audivêre Nobilium plurimi, quos inter *Nicolaus Bielavius*, è legione *Venceslai Sadovii* oculatos *Virginis* conspectæ testes domi suæ habuit asserentes: ¶. *Mulierem cæruleo pallio vestitam sæpius prodiisse, contra quam, cùm duo milites Silesii, fratres cognomento Dudzicii, de Villa* Gerlachowa / *oriundi collimassent, uni illorum sclopus faciei ita adhæsit, ut à Chirurgo exscindi debuerit, alter toto corpore obriguerit.* ❧ Quod si & ab ipso Militiæ Sueticæ *Vicario Generali* visam dicerem? certè testimonium à *Sanctimonialibus Divi Dominici* Institutum professis, Petricoviâ Częstochoviam submissum fidem faciet, quæ suis hæc exaravêre literis. ¶. *Dominus*

Et à Mellero visa.

minus Mellerus diligenter, & attentè fuit contemplatus in Templo noſtro, Imaginem Claromontanæ ſimilem, & cùm aliquam parvam ejuſdem exempli donari ſibi Interpres illius petiiſſet, donatam ipſe Mellerus ab Interprete accepit, inſpectaque diligentius: ¶. *Nullo modo*, inquit, *ſimilis eſt Virgini, quæ mihi apparuit, tormentum contra me manu ſuâ direxit & in terris, ſimili formâ videri, non eſt poſſibile. Cœleſte quid & Divinum, quod ſupra modum exhorrui in Auguſtiſſimo ejus vultu reluxit.* ✍ Atque *hæc fama viſæ* ſuper muros *Mulieris* obambulantis, tormenta dirigentis, tela ſubminiſtrantis, ab ipſis etiam emanavit *Suecis*, ubique ſparſa, *per totam Poloniam* hucuſque perſeverat.

Et

Virgo Mater, prodigiis & miraculis semper clarissima. Nicetas de Manuele Comeno. Curopalates de Joanne Homisce. Sunt Authores, qui existimant hanc Imaginem Clari Montis ab Imperatoribus vectam, dum Constantinopoli miraculis clareret. Strada libro. 7. Decad. 2.

Et ego quidem ea refero *Prodigia*, tanto libentius, quo certior sum nihil hîc accidisse novum, cùm semper ejusmodi mira prodentem *Virginem Matrem* succedens sæculorum ordo viderit, maximo cum Orthodoxorum solatio. Quot illa peperit Victorias? Hinc illud cognomen iconibus Templis inditum à Christianis: ¶. *Sanctæ MARIÆ de Victoriâ*, imò post devictos, debellatosque *ope Virginis* Hostes, ejus *Imaginem* Aureo in Curru triumphantis adinstar, magnis cum lætitiæ argumentis *Constantinopoli* vectam, ponè sequentibus *Imperatoribus*, Græci Annales prodidêre. Quot Obsidiones solvit, Obsessisque extremè periclitantibus adfuit, *docent Historiæ*, & *unica* apud *Bomeliam* liberati exercitus Hispanorum *Cœlestis Imago*, non sine gratâ in *Virginem* pietatis significatione ad Posteros emanavit: agnoscentibus Hæreticis periculum, è quibus *Dux* Hollachius, ereptam sibi victoriam è manibus lamentabatur, nullà, ut ajebat, Hispanorum virtute, sed *solius Dei* nimis eo die se Hispanum professi. Et hæc ipsa *Virginis*

ginis Matris effigies, cujus Claromontem Obsidione cinctum scribimus, existens Constantinopoli, Urbi præpotenti propitia salutarisque fuit. Cùm etenim à Saracenis obsessa teneretur, jam penè succubitura, cives verò jejuniis, orationibus dediti pugnarent, unus è Templo adferri illam admonuit, eique ab omnibus orationem in eum modum fieri: ¶. *Sancta Dei Genitrix, quæ toties nos liberasti, libera nos modò de inimicis Filii tui, & in mari merge illos.* ℟. Audivit supplices, statimque consurgens procella, omnes naves Saracenorum, aut fregit, aut mersit. Jam verò petulantis linguæ audaciam, manus impiè intentatas quoties ultus est *Matris Filius*, rigore, stuporeque artuum, mutilatione membrorum, cæcitate, & turpi, probrosaque morte: Et si quid in hac Obsidione, prout retulimus tale accidit legentibus, non insolitum à veteribus recentioribusque patebit exemplis. Obsidebat *Hallas*, non ignobile *Hannoniæ* Oppidum, ubi inclytum est multa per

Vincent. Belluacensis apud Spinell. & Canisium libro 5. Cap. 24.

Lipsius in Diva Virgine Hallensi.

Belgium fama *Cœlorum Reginæ* Simulachrum, *Oliverius Tempelius*, cùm è Calviniano grege unus militaris scurra abscissurum se mulierculæ, (ita scelestus vocabat *Virginem*) nasum minitabatur, vix hæc effutierit, ecce prætervolans globus nasum illi abripuit, monuitque, ne sacra naso suspenderet adunco. Clemens vindicta, quia in *Matrem Misericordiæ* inciderat, graviorem merebatur *ita volente Filio*, tulitque alter è gregariis Sueticis tenebris, qui cùm die suæ *Immaculatæ Conceptioni* dicato, purissimum Solem horrendis blasphemiis obfuscare nititur, redeuntem è pago *Thomæ Przerembscii* ad castra, interque fætentes buccas adhuc turpissima convicia ruminantem tormenti globus discerpsit, & quanquam à libratore aliò destinatus esset, è terra, capto impetu hanc infestus, *Virginis honorem vindicaturus*, petiit metam.

Simile planè exemplum leges de Ryssel-mano in obsidione Hallensi apud Lipsium citatum.

Verum quanquàm hæc deessent miracula, quæ tamen jam publica circumtulit fama, hostiumque ipsa confessio probavit, unicum satis esset, inter tot decumanos fluctus agitatam, oppressamque grandi procella

Clarus Mons miraculosè ab hostibus servatus.

cella *Poloniam*, hunc unicum *Virginis Montem* immobilem stetisse, Suecorum aspernantem potentiam. Et quidem nullis fultum auxiliis, desperatisque, tum verò à paucis infessam præsidiariis, Centum, videlicet Sexaginta peditibus, Quinque Nobilibus Polonis, exiguoque illorum comitatu, à Monachis Septuaginta, quorum plerique ætate provectiori, imparesque militiæ fuêre, aliis tunc primùm bellare discentibus, nec par omnibus bellandi animus: quippe solitudo Religiosa, exercitia, vitæ Monasticæ Institutum, Martialem spiritum non admittebat. Hinc pavor, consternatio, ad unius tormenti fragorem trepidatio, mox desperatio aucta ab aliquibus Polonis, ridentibus Patrum constantiam, objicientibusque Craco-viæ, aliarumque urbium deditionem, tum totius Nobilitatis Regi Sueco subjectionem, nec sine cavillis quandoque interrogantium, An Otthomanica auxilia Patres expectarent? Et quanquam illi sæpius tubarent, metuque invalescente deditionem urgerent; attamen à Sacrificiis, precibusque

audaciam resumebant: sperabant namque *propitium futurum Deum*, cujus cultum ne mortis quidem metu prohibiti desererent. Hostis verò insperatus discessus *eximiæ benignitatis Divinæ indicium* fuit: Namque non minor erat Novem millibus Exercitus, Machinarum ad quatienda mœnia copia, ceteraque ad instituendam oppugnationem necessaria suppetebant, Dux belli Clarus, expertusque proinde tam repentinus ipsius abitus, non ab humano, uti videbatur, sed à cœlesti impulsus monito provenire debuit. Et cum permultos militum ea Obsidio, quam reliqui detestari, execrarique solebant, absumpsisset; mulctatum ignominiâ *Sacri Loci* aggressorem Ducem *Virgo Mater* dimisit, tanto majori animi cruciatu semper plectendum, quantò acerbiorem plagam existimationi suæ inflictam, ab uno Cœnobio haud probè munito, Monachisque Vir militaris accepisset.

Melleverus iteratò Clarum-montem aggredi vult.

Atque exasperata illa multoties fuit ab exprobratione Militiæ Sueticæ Præfectorum, fortasse & ab aliqua Regis indignatione;

ne; proindeque deperditi honoris, famæque jacturam reparare volebat. Jamque tria millia militum secum trahens Comite Wrzesczevicio & Sadovio suis cum turmis evocatis, Calissio moverat, perveneratque ad Wilkowieckum pagum tribus milliaribus Częstochovia distantem, quarto Kalendas Februarii, unde Sadovius *Kordecium* familiari compellat epistolâ, deque adventu Melleri addidit (fortasse ad terrorem,) & Duglassii; sed falsò, nuntiat, idque Regis Sueciæ mandato, qui cum Duce Prussiæ negotio ex animi sententia confecto, omnem suo imperio subdi Poloniam vellet; maleque illum haberet, nupera Civitatis Vielunienſis ab aliquibus Polonorum turmis invasio; quæ ut Claromontanorum instinctu facta fuisset, ita ibidem invasoribus suum receptum præbuissent; proinde seriò se hortari, ne latronibus hisce perfugium præberent.

De cujus adventu Sadovius Kordecium certiorem facit

Datis in Wilkowiecko 29. Jan. 1656.

Quod si verò Patres protectionem Regis Sueciæ ambirent, venirent magnâ cum fiduciâ Krepicium, non exiguum adventus sui fructum à Vicario Generali relaturi. Quod si

contumaces esse vellent, pedites cum tormentis mox admovendos Cœnobio, scirent.

Quingenti Equites Sueci versus Clarum Montem procurrunt.

Literas Sadovii sequitur agmen quingentorum equitum explorantium, quid in Claro Monte & circumquaque vicinis locis ageretur, & an aliquæ Polonorum laterent copiæ? fortè fortunâ incidunt in triginta Equites Polonos, à Claromontanis versus *Oppidum* Kłobucko / speculandi causâ emissos, qui tanto impares agmini; referunt sese, perque sylvas eluctati in patentem campum Cœnobio vicinum hostem insequentem deductum tormentis objiciunt; qui globis aliquot è Septentrionali propugnaculo emissis, parvâ clade affectus, fugam arripuit; eaque ut expeditior esset, sarcinis etiam abjectis, terrorem de adventante Polonorum exercitu ad suos Duces ferens; qui motis signis Velunium sese trepidi recepêre.

Fugiunt, & Duces suos in fugam trahunt.

Occasio adventus Melleri Zegocius & Kulessa.

Neque ego existimaverim iteratò Clarum Montem accessisse Mellerum obsidendi aut oppugnandi causâ; etsi id Sadovius jactaret; sed evocaverat illius copias recens præsidii Sue-

Suetici Velunii clades illata cum ducentorum militum interitu, ductoribus *Christophoro Zegocio* Præfecto Babimostен. & *Stanislao* **Kuleßá** / accendente vindictam Wrzeſczevicio : qui ibidem penè captivus tenebatur, ni prædabundi militis licentia & aliqua forsitan præpostera æmulatio, integram victoriam corrupiſſet. Inde verò ambo Equestrium turmarum Præfecti Claromontem conceſſerant, & *Zegocius* maximè petebatur ob necem *Lantgravii Haſſiæ Coſteni* perpetratam, quâ de causâ à Suecis tanquam publicus Sicarius proſcriptus erat, præmio ejus occiſori decreto. Atque Mellerus illas Polonorum copias, & ſi quæ adhuc comparerent, (jam enim Polonia lacertos movere incipiebat,) intercepturus veniebat, ſed ne Clarum Montem iterùm videret, utque repetitâ ignominiâ ad famam Poloni exercitûs, qui nullus erat, Krepicio ſeſe feſtinus ejiceret, id Divina effecit clementia. Nec amplius in Polonia Regi Sueco militaſſe poſtmodùm fama tulerat; non quidem Regis deſerta militia, aut renuntiato obſequio; ſed fatalem

ſibi

sibi locum aversatus, in Pomeraniam secessisse dicebatur, feliciùs alibi, quam in Regno Poloniæ stipendia facturus.

Wrzeszczevicius iterum Claro Monti insidiatur.

Non quiescebat tamen *Wrzeszczevicius*, & postmodùm binâ excursione Monti Claro insidiabatur, ac primâ quidem Kulessii Equestrem turmam subitò oppressurus, pridie Kalendas Martii mediâ nocte in Oppidum Częstochovienſe irruperat, sed Kulessiani ab excubiis moniti, sub muros, propugnaculaque Cœnobii tempestivè se subduxerant, tormentorum patrocinio tuti. Wrzeszczevicio ultra progredi non ausо. Alterâ jam audacior videri volebat, contraque Cœnobium processerat; sed à trecentis Polonorum Equitibus repressus, triginta suorum desideratis, maturè receptui cecinit; amplius Clarum Montem non visurus. Atqui in eo conflictu *Petri Czarniecii*, animosa virtus enituit, qui in hostilem invectus aciem duorum Præfectorum militarium ante signa procurrentium cæde, aliorum restrinxit furorem.

De Claro Monte fictitiæ hostium literæ.

Irrita *Clari Montis Obsidio* permultùm detraxisse Suecorum famæ videbatur: quando-

qui-

quidem postmodùm *fictitiis literis* alibi impressis eam reparaturi, Clarum Montem à Rege Sueciæ expugnatum fuisse exteris nationibus imposuerint. Datæ. 21 Maji, 1657.

Possem hîc ad longum referre fabulosum hoc *Scriptum*, sub titulo Suetici Præfecti Częstochovienſis evulgatum, ni impostura jam *Orbi Christiano nota* esset. Longa ibi victoriarum series continetur, deque cæsis Polonorum Viginti millibus, Lubomierscio fugato, Czarniecio saucio, innumeræ nugæ, mendaciaque sparguntur. Cum tamen nullus unquam conflictus fuerit, & Rex Sueciæ conjunctis cum *Rakocio* copiis, transmisso *Vistulâ*, *Zamoscium* aggressurus, fortasse Vitembergii sui inde educendi causâ, tendebat, quo ne quidem tentato, nisi per unius proditoris literas, ad loci Dominum missas, *Bresciam* Lithuaniæ urbem versùs deflexerat, eaque proditione interceptâ, *Rakocio*que traditâ, cum per Aprilem, Junium, per aliquot Palatinatus exercitum circumduxisset, Cosacis & Hungaris, immaniter flammâ, ferroque sævientibus, tandem ad *Varsaviam* re-

licto ſuis cum copiis *Rakocio*, ipſe Thorunium, mox inde in Pomæraniam abiturus conceſſit.

Ad Magierowiam, Kulikowiam.

Rakocius verò domum repetiturus in Ruſſiam properavit, ubi à *Czârniecio* ternâ affectus clade, compulſusque ad pacis conſilia, mox ab irruentibus Tartaris exercitu, quà deleto quà in ſervitutem abducto, temerariæ invaſionis, parumque proſperè cum Suecis initæ armorum ſocietatis, pœnas luit.

Et à *Lubomierſcii* animosâ in *Tranſylvaniam* excurſione bonorum, fortunarumque excidio multatus eſt. Viginti millium Polonorum cladem, tres belli Suetici anni, non facilè computabunt, neſcio, an quinque millia ferrum Sueticum abſumpſerit.

Ineant jam Sueci rationes & unius tantum medii anni, numerent cadavera, & quidem præſtantiſſimorum militum belliſque Germanicis exercitatorum, tum & militiæ Præfectorum integros ſe amiſiſſe exercitus probè deducto calculo videbunt. Nulla tamen hinc Polonorum jactantia, qui unicum liberatorem *Deum*, *ultoremque* ſupplices agnoſ-

agnoſcunt & venerantur, cum tamen Regiomonti, Elbingæ, Stetini, & alibi terrarum fictitiis Polonorum cladibus impreſſæ ſchedæ circumforaneorum per compita vociferantium raucedinem provocaverint. Nec ſunt queſti Poloni ſuâ nixi innocentiâ, de famoſis libellis, mendaciis, calumniis: ſimilem querelam depoſuiſſe Regem Sueciæ apud Gedanenſes legi, in ipſius epiſtola, ſed à fideliſſima Civitate in elegantiſſimo reſponſo ita excuſatam. ¶. *Prodierunt ſanè* quæ vocantur *Novellæ*, de variis eventibus, ſæpe non abſque favore partium; aliquando, contrà quàm ſe res haberent, ſed neque nos illas procudimus, uti ipſa Regia Majeſtas Veſtra per ſe ſatis intelligit; neque prout nunc ſunt tempora ordinarii Magiſtratus, commodè ea mutare, quæ ita

Rex Sueciæ conqueritur per epiſtolam ad Gedanenſes de falſa impreſſione novorum.

Data Stiblo-viæ 14. Maji. 1656.

Reſpondent Gedanenſes.

fiunt, aut prohibere possunt gestientibus vtrinque partium faventium animis, quod ipsi optant, aut cupiunt, sparsis rumoribus præsumere, affectumque suum declarare. Id quod *palàm notum est, Elbingæ, Regiomonti, Stetini, toto die fieri.* Sed jam bella ita constant, ut cùm milites armis, ceterorum in diversas partes animi abeuntes favoribus certent, & ut vaframentis stratagematibusque hostes sese mutuò conficiunt, ita illi falsâ quandoque novorum proseminatione & famam augent, & partium favorem, aut deprimunt, aut accendunt, ludicram, acrem tamen quandoque pugnam exercentes.

Magna Dei Matris beneficia solutâ obsidione Clari Montis expenduntur.

Sed me altius progressum occasione fabulæ *Loci Sacri* expugnati iterum revocat admiranda Cœlestis benignitas; quæ *Dei Matris ope*, ex hoc Monte *universæ* affulsit *Poloniæ*. Posteaquàm enim hoc *Poloniæ Capitolium*,

tolium, non absque miraculo, prout retulimus, *Regni totius* ruinæ superfuisset: inde *Deipara Regina Poloniæ*, *è Regali suo Solio*, exorato, placatoque *Filio* subitò *suum* exeruit *Imperium*, redditura mox *Patriam*, *& Victoriam*, & antiquum belli *decus* amissum.

Ac inprimis damnatâ pactione, quæ inter Regem Sueciæ & Quartianæ militiæ Duces, ab inferiore juris Magistratu facta fuisset; Patriam ferro recuperare jubet, inditâ cœlitùs *Ductoribus* mente, qui tertio à solutâ *Clari Montis* Obsidione die *Tyssoviciis* arctiori sese fœdere, unà *cum milite Nobilitateque* consociant, tabulasque fœderis *conficiunt*, *Joanni Casimiro*, *legitimo Regi ac Domino*, subtractum iniquè supplices restituunt obsequium: Regem Sueciæ hostem declarant, solum Patriæ deforme bello, & omnia quæ defendi, repetique ac ulcisci fas est; sibi mutuò spondent. Et hoc illis proveniisse desuper *Spiritus*, *Matrisque Dei instinctu*, argumento est. Inter mutui vinculi causas, repudiatæque protectionis, hæc prima Regi Sueco

Confœderatio Tyssovicen: 29. Decemb. 1655. Tyssowce Oppidum.

Repudiati Regis Sueci causa oppugnatio Clari Montis.

objecta: ¶. *Basilicam Częstochoviensem non in Patriâ duntaxat, sed per orbem Christianum votis*, & piis peregrinationibus celeberrimam, aliquot millium exercitu cinctam, sacrilego ausu oppugnat, & mœnia tormentis concutit; diripiendi causâ thesauros, *Dei cultui* sacros: atque ut diruto hoc *in Deum & Sanctissimam Matrem* pietatis nostræ fundamento, ausu majori ad eliminandam prorsus *de Regno fidem Catholicam*, progrediatur, & in ejus locum introducat homines peregrinos, novis & diversis inter se de religione opinionibus *tumultuantes*. ❧ Audito fœdere & reliquæ Quartianorum legiones, quas Rex Sue-

Sueciæ in Prussiam duxerat, pari tractæ religione, cœlestique monito, Obsequium per epistolam ad Regem Sueciæ compositam, transmissamque, renuntiant, redeuntque ad suum *Principem*, reditus causam iis assignantes verbis: ¶. *Nunc redeunte Serenissimo Rege, Domino nostro Clementissimo, non tantùm datæ Electo, per nos & Coronato Principi, fidei memores, verùm etiam gravioribus violatæ Religionis & Libertatis compulsi injuriis, eâdem fide ductrice nitimur.* ☞

Ex literis ad Regem Sueciæ datis è Biata Podlachiæ Oppido, 20 Januar. 1656.

Hujus *Montis* defensi *miraculo* excitatus *Joannes Casimirus Rex; cœlesti fretus*, fidensque auxilio, feliciter è Silesiâ *redux Crosnam*, pòst *Samboriam*, deinde *Leopolim* advenerat, ubi hostibus iturus obviam *in Templo* Urbis præcipuo, ante Aram *Principem*, *voto solenni emisso*, se, suaque Dominia *Virginis Deiparæ cultui*, *Patrocinioque mancipavit.* Erexit prostratam

Rex Casimirus Leopolim venit, se, Regnaque sua Virgini Matri mancipat.

tam humili prece Majestatem, pedibusque *Reginæ Cœlorum* advolutam, *propitius Filius*: observatumque est ab illo tempore *fortunam* Suecorum retrocedere incepisse. Namque ubi Carolo Gustavo, Sueciæ Regi, adventus *Joannis Casimiri Regis* innotuit, summâ celeritate tracto auctoque exercitu è Prussiâ in Russiam cursum direxit; ut & *Regem* coalescentibus viribus, necdum validum, opprimeret, & Quartianorum Militiam, cui aspera minitabatur, veluti fugitivam, interciperet. *Primumque* experimentum *Polonæ virtutis* ad *Golębium* habuit; inde *Zamoscium* Civitatem munitione firmam progressus, tentatâ deditione, deinde expeditis tormentis in cassum oppugnatam, reliquit; tum verò *Leopolim* adire non ausus, *Præmisliam* versùs iter flexit, ad quam, acceptâ clade, *Iarosłaviam* signa promovit, tergo inhærentem, ubique habens *Stephanum Czárniecium* feliciter agmina ipsius profligantem. Tandem mutatis sæpius castris, cum propè *Sendomiriam* ad *Vistulam* magno obnoxius periculo, (si interea fata *Patriæ* plenam felicitatem com-

Regis Sueciæ fortuna retrocedit, ubique cum ipsius clade.

Konserwacja oprawy
1990 - BJ.